

Hamd; Âlemlerin Rabbi, yer-gök ve her ikisi arasında bulunanların Melik'i, bütün noksanlıklardan münezze olan Allah'adır (c.c).

Bize yeni bir sayı daha neşretme imkânını bağışlayan Rabbimize ne kadar hamd-u sena etsek azdır. Bu sebeple bizler; bilinen ve bilinmeyen varlıkların adedince O'nu tesbih eder ve O'na hamd ederiz.

"Yedi gök, yeryüzü ve içinde bulunanlar; O'nu tesbih ederler. O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur..."

Salât ve Selam; yaratılmışların en hayırlısı, muttakilerin imamı olan Hz. Peygamber'e, O'nun âline, yıldızlar mesabesindeki güzide ashabına ve O'nun sünnetini canları pahasına savunup günümüze taşıyan mü'minlere olsun.

"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamberi överler. Ey inananlar! Siz de O'nu övün, O'na salât ve selam getirin."

Kıymetli Okuyucular!

Dergimizin bu sayısında da, her biri birbirinden güzel ve faydalı olabilecek konulara yer verdik.

Mus'ab ŞEN tarafından kaleme alınan '*NEPOTİZM*' adlı yazıda; Günümüz Kapitalizm Sistemlerinde çokça görülen, ehliyet ve liyakat kavramlarının içini boşaltan 'Adam Kayırmacılığı' konusunu, tarihi süreci ve günümüz Türkiye'sindeki durumunu ele alan bir yazıyı aktarmaya çalıştık.

Talha SONSÖZ tarafından kaleme alınan, '*Ahdini Yerine Getiren Bir Kul: Asım b. Sabit*' başlıklı makalede, sahabe'nin güzidelere biri olan Abdullah b. Cahş'ın ; son nefesine kadar Allah'a verdiği sözde durmasına karşı Allah'ın da O'nun bedenini müşriklerden koruması kıssasına yer verilirken;

Popülist bir şekilde '*Sadece Kur'an bize yeter*' sloganlarının çoğaldığı günümüzde, nefse hoş gelen bu iddianın aslında İslam'ı yıkmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik bir proje olduğunu '*Mealciliğin İçyüzü*' yazısı ile ortaya koyan Dr. Turgut KARAGÖL bu sayımızda bizlere katkıda bulunmuştur.

Mervan ERDEM adlı yazarımız ise, çeşitli makale, kitap ve sosyal platformlardan istifade ederek ve çeşitli alıntılar yaparak, İslam Bilginlerinden Zerkâli'nin hayatını sizlere kısaca nakletmiş.

Bu sayımızda da Ebû'l-A'lâ el-Mevdûdî'nin '*Kur'an'a Dört Terim*' adlı eserinden alıntılar yaparak, 'Din' başlığının bölümlerini okuyucularımızın istifadesine sunduk.

Günümüz Müslüman ebeveynlere çocuk eğitiminde yardımcı olması adına, Sâlim b. Mâdî'nin '*Otuz Adımda Çocuk Eğitimi*' adlı eserinden '*Çocuk Eğitiminde Çocuklara Sevgi ve İlgi Göstermek, Çocuklara Başarıyı Tattırmak Çocukların Özgürlüklerini Kısıtlamamak ve Çocuğa İyi Arkadaş Bulmak*' adlı bölümleri, bu sayımızda da yayınlamaya devam etmeyi faydalı gördük. Umarız yazılanlardan hakkıyla istifade edilir.

Günümüzde çokça tartışılan konulardan biri olan ve içeriği boşaltılmış kavramlardan biri olan '*Tağut Nedir*' mevzusunu da, bir yazı dizisi şeklinde yayınlamaya devam etmeyi uygun gördük. Bu sebeple bu konuyu; zihinlerde ortaya çıkabilecek sorulara cevap olacak mahiyette '*Tağut-2*' başlığıyla söyleşi şeklinde kısaca bir değerlendirmeye tabi tuttuk.

Fıkıh Köşesinde ise, '*İslam'da Giyim ve Kuşam*' konusu kısa ve öz bir şekilde ele alınmaya çalışıldı.

Ve her zaman olduğu gibi, küçük kardeşlerimizi de bu sayımızda unutmayıp, onlar için ayırdığımız Çocuk Köşesini de muhafaza ettik.

Hülasa;

Hiçbir zaman kâmil bir insan olduğumuzu ve işlerimizin kusursuz olduğunu düşünmedik, zikretmedik. Bilakis; beşer olmamız hasebiyle, elbette hatalarımızın ve noksanlıklarımızın olacağını, bunlardan müstağni olmamızın mümkün olmadığını, her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da tekrar vurgulamak isteriz.

Noksanlıklarımızın bir kısmının, içerisinde bulunduğumuz şartların zorluğu ve imkânlarımızın kısıtlılığından da kaynaklandığının idrakinde olarak, hatalarımız ve eksikliklerimiz hususunda bizleri adab-ı muâşeret çerçevesinde ikaz edecek, nasihat ve tavsiyelerde bulunacak kişilere şimdiden müteşekkirimiz.

"...Gücümün yettiği kadar ıslah etmekten başka bir isteğim yoktur. Başarım; ancak Allah'tadır. O'na tevekkül ettim ve O'na yöneliyorum." (Hud Süresi: 88)

Davamızın sonu âlemlerin Rabb'i olan Allah'a hamd etmektir.

¹ İsra Süresi: 44

² Ahzab Süresi: 56

Sayfa 5

KUR'AN'A GÖRE DÖRT TERİM

Sayfa 11

TAĞUT - 2

Sayfa 15

ÇOCUK EĞİTİMİNDE
DİKKAT ÇEKİLECEK HUSUSLAR

Sayfa 18

AHDİNİ YERİNE GETİREN
BİR KUL: ASİM B. SABİT

Sayfa 20

ZERKÂLÎ

Sayfa 22

AYETLERLE KONUŞAN KADIN

Sayfa 25

MEALCİLİĞİN İÇYÜZÜ

Sayfa 27

İSLAMDA GİYİM & KUŞAM

Sayfa 31

ŞİİR-NEFSİNİ GÜZELLEŞTİR

Sayfa 33

NEPOTİZM

Sayfa 40

HİSBE ÇOCUK

ÜÇ AYLIK DERGI
Yıl: 3 Sayı: 11Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Mustafa ÇELİK
Genel Yayın Yönetmeni
Mehmet ORUÇİdare Yeri:
Selahaddin Eyyubi Mahallesi
Urfa Yolu Bulvarı Tunç 2 Apartmanı
İç Kapı No: 6 Bağlar / Diyarbakır

Not:

Dergide yayımlanan yazıların
mesuliyeti tamamen yazarlara aittir.
Dergideki yazılardan
kaynak gösterilmesi şartıyla
iktibas yapılabilir.

Mizanpaj - Grafik - Uygulama:

545 917 50 50

İlemlerin Rabi, din gününün mâliki olan Allah Sûbhanehu Teâlâ'ya hamd-u senalar olsun. Yeryüzü ve gökyüzünün hükümranlığı O'nun elindedir. O, bizi yediren ve içirendir. O'na ne kadar hamd ve sena sunsak yetersizdir. O'na niyazımız, rıza-i ilahi için yaptığımız amellerimizi katında makbul ziyadeleştirmesidir.

Peygamberler halkasının son zinciri, hatemu'l-enbiya olup müjdeleyici ve korkutucu olarak gönderilen rahmet ve kılıç peygamberi, nübüvvet önderi Hz. Muhammed Mustafa Aleyhisselam'a aldığımız nefes adedince Salât olsun.

Sefine-i necat olan çilekeş ehl-i beyt'e ve bu kutlu dinin aziz müntesiplerine selam olsun.

Uzun bir süredir genç-yaşlı, erkek-bayan demeden bütün dünyanın gündemini meşgul eden covid-19 (corona) virüsü, elbette biz Müslümanların ve İslamî yapılarında gündemini meşgul etmektedir. Bu sebeple ister istemez bu hususta kısada olsa bir şeyler deme gerekliliğini görmekteyiz.

...

Bu virüsün kimler tarafından ve nasıl üretildiği hala belirsizliğini korurken ne için üretildiği ve ülkelerin geleceği hususuna ne derece etki edeceği hususu ise hala muammadır. Ancak şu hakikattir ki bu virüs; daha şimdiden birçok ülkeyi siyasi, iktisadi, askeri vb. alanda sarsmış, toplumsal kaosu ortaya çıkarmış ve yeni bir dünya düzenine girileceği hususunda ipucu olmuştur. Bir kısım ülkeler bu krizden kurtulma yolunu ararken diğer bir kısım ülkeler ise bu krizin nasıl bir fırsata çevrilebileceği endişesi içerisinde.

Hakikatte bu virüs, gerek birey ve gerekse toplumlar açısından olsun, bize ve devletlere birçok mesaj vermiştir. Ancak hakikat gözüne sahip olmayan, olayları sadece maddeci bir gözle görüp o şekilde yorumlayan kimseler için bu gerçeklik kapalı kalmıştır. Sebepler daire-sinde bu virüsün ilahi bir musibet olduğu, kudretli bir Zat'ın emriyle/i-radesiyle ortaya çıkıp O'nun kontrolünde hareket ettiği, bunun ciddi bir ilahi ikaz mahiyetinde olup asrın müstekbirlerine karşı bir meydan okuma olduğu gibi daha birçok manevi hakikat, bir kısım bireylerin dışında kimsenin gündemini meşgul etmemiştir. Bunun neticesi olarak bu musibetten çıkış yolunda sadece maddi sebeplerde aramaktadırlar.

Elbette her zaman olduğu gibi bugünde bu soruna sebepler dairesinde çözüm aranmalıdır. Bizim burada anlatmak istediğimiz konu, sebeplere yoğunlaşarak Müsebbibu'l-Esbabın unutul-mamasıdır. Müsebbibu'l-Esbabın unutulduğu her sorun, kör düğüm

olmaya ve büyümeye mahkûmdur.

Müsebbibu'l-Esbab ise bize bu sorunun çözümünün ipucunu, Şûra Süresi 30 ve Rûm Süresi 41. ayette vermiştir.

"Başınıza her ne musibet gelirse, kendi yaptıklarınız yüzündendir..."

"İnsanların elleriyle işledikleri yüzünden karada ve denizde fesat çıkar, Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını böylece kendilerine tattırır."

Bu iki ayet, başımıza gelen diğer musibetlerde olduğu gibi bu musibetin de asıl sebebinin, musibetin mağduru olan insanın kendisi olduğunu haykırmaktadır.

Evet!

İnsanoğlu tarafından yeryüzünde işlenen cürümler, ilahi musibetlere davetiye çıkarmaktadır. Geçmiş asırlarda musibetlerin adı tufan, deprem, rüzgâr ve taş yağmuru olduğu gibi, bugünde musibetlerin adı hastalık, virüs, deprem ve sel gibi doğal afetler olabilmektedir. Olaya bu şekilde yaklaşıldığı vakit sorunun çözümü de kolaylaşacaktır.

Peki nasıl?

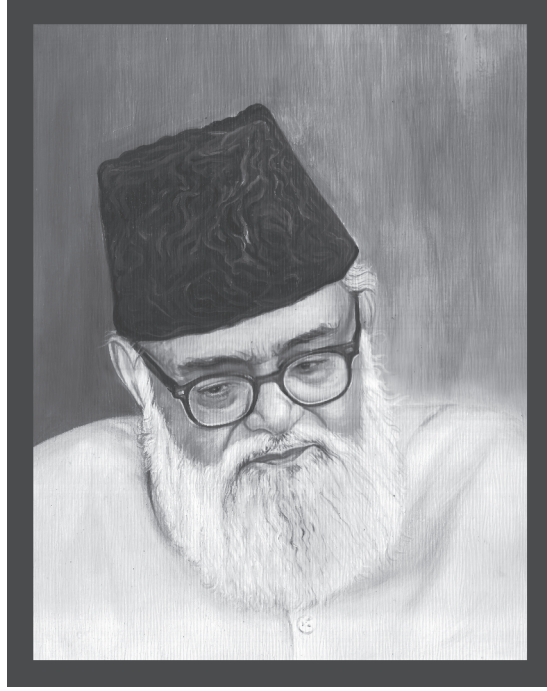
Elbette, sorunun/musibetin manevi sebepleri ortadan kaldırılarak. İşte o zaman hiç umulmadık yerden kapılar açılacak, zahiri sebepler ayyuka çıkıp adeta "ben buradayım" diye haykıracaktır.

Davamızın sonu Allah'a hamd etmektir.

¹Şûra Suresi: 30

²Rum Suresi: 41

DİN KELİMESİNİN DİL YÖNÜNDEN ARAŞTIRILMASI

Din kelimesi Arapça'da çeşitli manalarda kullanılır: (Bk. Lisânü'l-Arab, XVII, 24-30)

1) Üstünlük, egemenlik, itaat, emir, itaate zorlamak; köle ve kişiyi itaatkâr olacak şekilde zorlayıcı bir kuvvet kullanarak, köleleştirip itaat ettirmek. Aşağıdaki cümlelerde aynı kökten gelen kelimelerin Arap dilindeki çeşitli manaları gösterilmiştir:

a) دان الناس	insanları itaate zorladı.
b) دننهم فدانو	Onları zorladım, onlar da itaat ettiler.
c) دنن القوم	Kavmi zelil kıldım, köleleştirdim.
d) دان الرجل	Adam değer kazandı.
e) دنن الرجل	Sevmediği bir şeye onu zorladım.
f) دين فلان	istenmeyen bir şeye zorlandı.
g) دننه	İdare edip yönettim.
h) دننه القوم	Onu kavmin idaresiyle görevlendirdim. Nitekim Hutay'e şu beytinde annesine:

لقد دينت امر بنك حتى تركتهم ادق من الطحين

"Çocuklarını un gibi öğütünceye kadar onların idaresini başkalarına verdin" diye seslenmektedir.

Rasûlullah (s.a) şöyle buyurur:

الكيس من دان نفسه و عمل لما بعد الموت

"Akıllı o kimsedir ki nefesine hâkim olup onu zelil kılar ve ölümden sonrası için çalışır." (III) Bundan dolayı bir bölgeye, kavme ve bir kabileye galip ve üstün gelen ve egemen olan kimse hakkında "deyyanün" sözü kullanılır. Nitekim A'se'l-Hırmâzi Peygamberimiz (s.a)'e hitapla şöyle diyor:

يا سيد الناس و ديان العرب "Ey insanların efendisi ve Arabin yöneticisi!" (IV)

Bu itibarla kul ve köle için مدين riye için المدينة kelimeleri kullanılır, ابن المدينة 'nin mânâsı ise, cariyenin oğlu demektir. Nitekim Ahtal şöyle diyor: ابن المدينة (Divânü 'l-Ahtal, s.5 Lisânü'l-Arab, X.VII, 88-189; XIII, 313, Makâyisü'l-Luğâ, I, 334; 11, 319.)

"Onun himayesinde bir cariyeye çocuğu büyüdü." Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

"İşte mademki tekrar dirilecek ve ceza görmeyecekmışsınız, o halde (bitip tükenen hayatı) geri döndürün. Eğer iddianızda sadıklarsanız" (Vakıa, 86-87).

2) Birine itaat etmek ve kölelik yapmak, onun hizmetine uşağı olmak, emrine amade olmak, onun hâkimiyet ve otoritesi altında zilleti ve boyun eğmeyi kabullenmek. Nitekim Arapların دنتهم فدانو "Onlara üstün geldim, onlar da bana itaat ettiler" ve دننت الرجل "Adama hizmet ettim" sözlerinde olduğu gibi. Hadis-i Şerifte açıklandığı üzere Rasûlullah (s.a) şöyle buyurur:

اريد من القريش كلمة تدين بها العرب

"Kureyş'ten Araplara itaat ettirecek bir söz istiyorum." Yâni onlara itaat ettirecek ve boyun eğdirecek. Bu manaya göre itaatkâr kavim için قوم دين denir.

Nitekim Haricîlerle ilgili Hâdis-i Şerife:

يمرقون من الدين مروق السهم من ال رمية

"Okun yaydan çıkışı gibi itaatten çıkacaklar" buyrulmaktadır. (Hadis, Haricîlerin, millet manasına olan dinden çıkacakları anlamına gelmez. Hz. Ali (r.a)'ye "onlar kâfir midirler?" diye sorulduğunda Hz. Ali (r.a): "Küfürden kaçarlardı." (Peki), "münafık mıdır?" sorusuna da: "Münafıklar Allah'ı (c.c) pek az anarlar. Hâlbuki bunlar sabah akşam Allah'ı (c.c) anıyorlar" dedi. Bu hadisten "Din" kelimesi ile kastedilen mananın burada devlet reisine itaat olduğu anlaşılıyor. İbn Esir de en-Nihâye adlı kitabında, "Dinden maksat itaattir. Yani Haricîler imama, (devlet reisine) farz olan itaatten kaçıyorlar ve ondan tamamen uzaklaşıyorlar" diye açıklamıştır. (Cilt, II, 41, 42)

3) Şeriat, kanun, yol, mezhep, millet, din, âdet, taklit. Bu manada Araplar derler ki

ما زال ذلك ديني و ديني

"Benim yolum, huyum, suyum budur." Hayır veya şerden birisi, alışkanlık haline getirildiği zaman da "dane" denir. Hadis-i Şerifte de, ماكانت قريش ومن دان بدينهم "Kureyş ve onların âdet ve yolları üzere olanlar" (VI) tabiri geçmektedir. Bir başka hadiste, عليه السلام كان على دين قومه sözü geçmektedir ki, "Rasûlullah (a.s) kavminin dini üzerinde idi" (VII) demektir. Yani Rasûlullah (a.s) evlenme, boşanma, miras ve bunlara benzer medenî ve içtimâî hallerde, kavminin geçerli olan örf ve âdetlerine tâbi oluyordu.

4) Ceza, mükâfat, muhakeme, hesap. Arap atasözlerinden birinde كما تدين تدان "yani "Nasıl yaparsan sana da öyle yaparlar" denmektedir. Kur'an-ı Kerim de, kâfirlerin انالمدينون "Biz mi yaptıklarımızın cezasını görüp hesaba çekileceğiz?" sözünü nakleder. İbn Ömer (r.a)'den rivayet edilen bir Hadis-i Şerifte Rasûlullah (s.a) şöyle buyurmuştur:

لا تسنوا السلاطين فان كان لا بد فقولوا لهم دنهم كما يدينون

"Sultanlara sövmeyiniz. Eğer mutlaka onlar hakkında bir şey söylemeniz gerekirse: "Allah'ım! Bize reva gördüklerini sen de onlara reva gör" deyiniz. (VIII) Yâni onların bize yaptıklarını, sen de onlara yap demektir. İşte bundan dolayı الدين kelimesi kadı ve mahkemedeki hâkim manalarına gelir. Bir ihtiyara, Hz. Ali (r.a) hakkında sordular. O da: ان كنتم اياه عادون - Peygamberden sonra bu ümmetin en büyük hâkimi idi" cevabını verdi.

KUR'AN-I KERİM'DE DİN KELİMESİNİN KULLANILIŞI ve ANLAMLARI

Yukarıda geçen açıklamalardan din kelimesinin yapı olarak dört temele dayandığı, diğer bir deyişle Arapça bilen birinin zihninde dört temel anlam hâlinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Birincisi : Yüce egemenlik sahibinden gelen üstünlük ve galibiyet.

İkincisi : Egemenlik sahibine boyun eğen kimse tarafından itaat etmek, tapınmak, hizmetkârlık yapmak.

Üçüncüsü: Suçlar için öngörülen cezalar ya da sınırlar, kanunlar ve uyulan yol.

Dördüncüsü: Muhasebe, yargılama, cezalandırma veya mükâfatlandırma.

Araplar, din kelimesini İslam'dan evvel çeşit lehçelerine göre bu manada kullanırlardı. Ancak onların bu dört husus hakkındaki düşünceleri açık seçik derinlikten mahrum olduğu için din kelimesinin kullanılışı karışıklık ve kapalılıktan kurtulamamıştır. Bundan dolayı da din kelimesi, sistemli bir düşünceni kavramlarından biri olma şansına sahip olamamıştı. Nihayet Kur'an-ı Kerim nazil olmuş ve bu kelimeyi çeşitli maksatlarını ifadeye uygun bulmuş, bu sebeple de onu en açık ve en belirgin anlamlarıyla kullanmış, kendisine özgü bir kavram haline getirmiştir. Bu bakımdan "Din" kelimesinin, Kur'an-ı Kerim'de eksiksiz bir düzeni ifade ettiği görülür. Söz konusu bu düzen, dört unsurdan meydana gelir ki bu dört unsur şunlardır:

- Hâkimiyet ve yüce egemenlik.
- Bu yüksek egemenlik ve hâkimiyete itaat edip boyun eğmek.
- Bu hâkimiyetin otoritesi altında meydana gelen fıkri ve amelî nizam.
- Bu nizama uymaya ve ihlasla bağlanmaya karşı bu yüce egemenliğin verdiği mükâfat veya karşı

gelmek suretiyle isyan etmeye verdiği ceza.

Kur'an-ı Kerim "Din" kelimesini bazen birinci ve ikinci, bazen üçüncü, bazen de dördüncü manada kullanmıştır. Bazen da "Din" kelimesini kullanır ve onunla bir anda bu dört unsurdan müteşekkil mükemmel nizamı kasteder. Bunun anlaşılabilmesi için aşağıdaki ayetlere bakmak gerekmektedir.

Birinci ve İkinci Anlamıyla Din:

"Allah(c.c) sizin faydanız için yeri bir karargâh, göğü bir bina yapan, size suret veren, sonra suretlerinizi güzelleştiren, en temiz ve güzel şeylerden sizi rızıklandırandır. İşte Rabbiniz olan Allah(c.c) budur. Demek, âlemlerin Rabbi ne güzeldir. O, daimî yaşayandır. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O halde O'na dininizde ihlas ve samimiyet erbabı olarak dua edin. Hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allah'adır.(c.c)" (Mümin, 64, 65).

"De ki: Ben Allah'a(c.c) , Din'i O'na halis kılarak ibadet etmekle emrolundum. Bana Allah'a(c.c) teslim olan Müslümanların evveli olmam emredildi." (Zümer, 11-12).

"De ki: Ben Dinimi O'na halis kılarak sadece Allah'a ibadet ederim. Artık siz de O'nu bırakıp dilediğinize ibadet edin. (Zümer, 14, 15)

"Tâğuttan, ona ibadetten kaçınıp da Allah yoluna yönelenlere gelince Onlar için de müjde vardır. O halde kullarımı müjdele." (Zümer, 17).

"Habibim! Şüphesiz Biz, o Kitap'ı sana hak olarak indirdik. O halde Allah'a Din'i O'na halis kılarak ibadet et. "Gözünü aç, halis din Allah'ındır(c.c)..." (Zümer, 2/3).

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Din (itaat) de, daima O'nadır. Böyle iken hâlâ Allah'tan(c.c) başkasından mı korkuyorsunuz?" (Nahl, 52).

"Şimdi onlar, Allah'ın Dininden başkasını mı arıyorlar? Hâlbuki göklerde ve yerde ne varsa hepsi ister istemez O'na boyun eğmiştir. Nihayette O'na döndürülüp götürüleceklerdir" (Âl-i İmrân, 83).

"Hâlbuki onlar birer muvahhid olup, dini O'na halis kılarak Allah'a ibadet etmelerinden, namazı dosdoğru kılmalarından, zekâtı vermelerinden başkasıyla emrolunmamışlardı. En doğru din de budur." (Beyyine, 5).

Bütün bu âyetlerde "Din" kelimesi, yüksek otorite, bu otoriteye boyun eğme, ona itaati ve kul olmayı kabul etme manalarında kullanılmıştır. Din'i Allah'a (c.c) has kılmaktan maksat hâkimiyet, hüküm ve emr konusunda kişinin Allah'tan başkasına boyun eğmemek, Allah'a (c.c) ihlaslı bir şekilde kulluk ve itaatte bulunmak, bunun sonucu olarak da Allah'tan(c.c) başka hiç kimseye tapınmamak ve hiçbir kimseye başlı başına ve bağımsız şekilde itaat etmemek demektir.(Bunun manası şudur: Kişinin Allah'tan(c.c) başkasına itaati, bu kim olursa olsun. Allah'a(c.c) itaate bağlı ve

O'nun için çizili hudud dahilinde olmalıdır. Çocuğun babasına, kölenin veya hizmetçinin efendisine ve benzeri itaatler bu türdendir. Şayet bu itaat, Allah'ın(c.c) koyduğu hududlar içinde oluyorsa (emirler ve nehiyler) Allah'a(c.c) itaatin ta kendisidir. Ancak bu itaat Allah'ın hududunun haricinde ise veya kendi başına müstakil bir itaatse bu tam manasıyla Allah'a (c.c) başkaldırma ve isyan demektir.)

Üçüncü Anlamıyla Din Kelimesi:

"De ki: Ey insanlar! Eğer benim dinimden bir şüphede iseniz, iyice bilin ki ben, Allah'ı bırakıp da sizin tapar olduklarınıza tapmam. Ancak sizin canınızı alacak olan Allah'a kulluk ederim. Bana mü'minlerden olmam emredilmiştir." (Yunus, 104)

"Ve Yüzünü tevhid dinine döndür, sakın müşriklerden olma (denilmiştir)." (Yunus, 105)

"...Hüküm Allah'tan başkasının değildir. O kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emreylemiştir. Dosdoğru din işte budur..." (Yunus, 40)

"Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Hepsi de O'na boyun eğicidirler" (Rum, 26).

"O size kendi nefislerinizden bir örnek getirdi: Sizi mihlandırdığımız şeylerde, sağ elinizin mâlik olduğu kölelerden ortaklarınız olmasını ister de bu hususta siz (onlarla) müsavi olur, onları kendinizi saydığınız gibi sayar mısınız?..." (Rum, 28).

"Hayır! O zulmedenler bilgisizce kendi hevalarına tabi oldular..." (Rum, 29).

"O halde sen yüzünü bir muvahhid olarak Din'e, Allah'ın fitratına çevir ki O insanları bunun üzerinde yaratmıştır. Allah'ı(c.c) yaratışında hiçbir değişiklik olmaz. Bu dimdik ayakta duran bir Din'dir. Fakat insanların çoğu bilmezler" (Rum, 30). (Bu Allah'ın (c.c) insanı yarattığı fıtratta, insan yaratmada ve rakını ona ulaştırmada Rab olarak işlerini görüp gözetmede yüce Allah'a ortak yoktur. Âdemoğluna Allah'tan başka ilah, melik ve hakiki olarak itaat etmesi gereken hiçbir kimse yoktur demektir. İnsan için uyulacak en doğru ve tabi yol, kulluğunu yalnız Allah'a tahsis edip ondan başkasına itaatten kaçınmasıdır.)

"Zina eden kadını zina eden erkekten her birine yüzer değnek vurun. Eğer Allah'a ve ahirete inanıyorsanız bunlara Allah'ın dinini tatbik hususunda acıyacağınız tutmasın..." (Nur, 2).

"Hakikatte ayların sayısı Allah(c.c) yanında, Allah'ın kitabında -tâ gökleri ve yeri yarattığı günden beri- on iki aydır. Onlardan dördü haram olanlardır. İşte bu en doğru dindir..." (Tevbe, 36).

"...İşte biz, Yûsuf için böyle bir tedbir kullandık. Yoksa O, kralın dinine göre kendisini (rehin olarak) tutabilecek değildi." (Yusuf, 76).

"Bunun gibi onların ortakları (Yani "bunları yapanlar," Allah'a ilâhlık, hüküm, emir ve kanun koyma hususunda ortak koşan kimselerdir.) (olan o putların hizmetçileri) müşriklerden birçoğuna -hem onları helâka düşürmek hem kendilerine karşı dinlerini karmakarışık etmek için (Bu tâbirden maksat, uydurma kanun koyucuların halka şu günahı süsleyerek bu yaptıklarının eskinden beri devam ettiğini, bunun İbrahim (a.s) ve İsmail (a.s)'den miras aldıkları dinden bir kısım olduğu hissini vermeleridir.) öz evlatlarını kendi elleriyle öldürmesini hoş göstermiştir. (En'âm, 137)

"Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği şeyleri, o fâsid dinlerinden kendilerine şeriat çıkarıp yapan ortakları mı var?..." (Şura, 21).

"Sizin dininiz size, benim dinim bana" (Kâfirûn, 6).

Bütün bu ayetlerdeki "Din" kelimesinden maksat insanın bağlı bulunduğu kanun, sınır, şeriat (hukuk düzeni), yol, fikrî ve amelî düzendir.

İster bir kanuna isterse de bir düzene olsun, eğer kişi bunlara ilâhî otoriteye dayalı olduklarından dolayı uymakta ise bu durumda şüphesiz Allah'ın Din'i üzerindedir. Şayet bu otorite, meliklerden birinin otoritesi ise kişi, melikin dini üzerinde demektir. Eğer bu otorite, şeyhler ve ruhban sınıfının otoritesi ise kişi onların dini üzerinde demektir. Yine aynı şekilde bu otorite, ailenin yahut aşiretin ve yahut ümmetin çoğunluğunun otoritesi ise kişi şüphesiz bunların dini üzerindedir. Sözün kısası: Eğer bir kimse, herhangi bir şahsı en üstün dayanak, hükmünü de nihai hüküm kabul eder ve onun çizdiği yola aynıyla tâbi olarak istekleri doğrultusunda hareket ederse, şüphesiz ki bunu yapan kişi onun dinine, yoluna girmiş demektir.

Dördüncü Anlamıyla Din:

"Şüphesiz ki size va'd olunan şeylerin hepsi, elbette doğrudur. Şüphesiz ki Din de elbette vâkidir." (Zâriyât, 5, 6).

"Din'i yalan sayanı gördün mü"? İşte yetimi itip kakan, yoksulu doyurmayı teşvik etmeyen odur." (Maun, 1-3).

"O din günü nedir? Bunu sana hangi şey öğretti? O din günü nedir? Tekrar bunu sana hangi şey öğretti. O, öyle bir gündür ki hiçbir kimse kimseye, hiçbir şeyle fayda vermeye güç yettirmeyecektir. O gün emir yalnız Allah'ındır.(c.c)" (İnfîtâr, 17-19)

Bu ayetlerde "Din" kelimesi, muhasebe, yargılama ve mükâfat verme manalarında kullanılmıştır.

GENEL TERİM OLARAK DİN

Buraya kadar Kur'an-ı Kerim, "Din" kelimesini ilk Arapların dilindeki yaygın manalara yakın bir anlam da kullanmıştır. Fakat biz, daha sonra Kur'an-ı Kerim'in bu kelimeyi kapsamlı bir terim olarak kullandığını, bu terimle her ne olursa olsun kişinin yüksek bir otoriteye boyun eğdiği, itaatini ve uyulmasını kabul ettiği, hayatında kanun, kaide ve sınırları ile bağlı bulunduğu, kendisine itaat etmede büyüklük, mükâfat ve derecelerde ilerleme umduğu isyan halinde de zillet, aşağılık ve kötü sonuçtan korktuğu bir hayat nizamını kastettiğini görüyoruz. İhtimal ki dünya dillerinin hiçbirinde bu anlamı hakkiyle ifade edecek bu derecede toplayıcı ve kapsayıcı bir terim yoktur. Aşağı yukarı (state) kelimesi, bu mefhumu karşılayacak durumdadır. Fakat "Din" kelimesinin mana hudutlarını kapsayabilmesi için daha çok genişliğe muhtaçtır. Aşağıdaki ayetlerde "Din" kelimesi, işte bu kapsamlı manasıyla kullanılmıştır.

"Kendilerine kitap verilenlerden, Allah'a (1) ve ahiret gününe (2) inanmayan, Allah'ın ve Peygamberinin haram ettiği şeyleri haram tanımayan, (3) Hak dini din olarak kabul etmeyen kimselerle, zelil ve hakir (olmuş bir halde) kendi elleriyle cizye verecekleri zamana kadar muharebe edin." (Tevbe, 29).((1)Allah'a inanmayan" ifadesi birinci ve ikinci manalardadır 2-Ahiret gününe inanmayan" ifadesi dördüncü manadadır 3-Allah'ın ve Peygamber'inin haram ettiği şeyleri haram tanımayan" ifadesi, üçüncü manadadır)("Hak din" ifadesi ise bütün manaları kapsamaktadır.)

Bu ayetteki الدين الحق "Hak Din" tabiri, ilk üç cümlede, manalarını bizzat bu terimin koyucusu olan Allah (c.c.) tarafından açıklanan ıstılâhî bir tabirdir. Biz de dipnotlarda verdiğimiz izahlarla Allahu Teâlâ'nın bu ayette din kelimesini dört manada kullandığını, sonra da bu dört manayı الدين الحق ile karşıladığını belirttik.

"Firavun "Bırakın beni dedi. Musa'yı öldüreyim, varsın Rabbine yalvarsın! Çünkü Ben O'nun, dininizi değiştireceğinden yahut yeryüzünde fesat çıkaracağından korkuyorum." (Mümin, 26)

Kur'an-ı Kerim'deki Hazret-i Musa ile Firavun kıssasına ait tafsilat gözden geçirildiğinde bu ayetlerde din kelimesinin sadece dindarlık ve itikadî fırka manasına gelmeyip aynı zamanda bu kelime ile devlet ve medeniyet düzeni de kastedildiği şüphesiz olarak ortaya çıkar. Zaten Firavun'un da korktuğu ve açıkça söylediği husus şuydu: Eğer Hazret-i Musa (a.s) bu davetinde muvaffak olursa, devlet el değiştirecek; Firavunların hakimiyetine, yürürlükteki örf ve kanunlara dayalı hayat nizamı kökünden sökülecektir. Sonra da ya değişik temellere dayalı bir başka nizam hakim olacak veya o'nun yerine herhangi bir nizam hakim olmayacak, bütün memleketi bir anarşi ve karışıklık kaplayacaktır.

"Hak Din Allah indinde İslâm'dır." (Âl-i İmrân, 19).

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa, ondan bu (din) asla kabul olunmaz..." (Âl-i İmrân, 85)

"O, Resulünü hidayetle Hak Din ile sırf o Din'i her dine galip kılmak için gönderendir. İsterse müşrikler hoş görmesin" (Tevbe, 33).

"Yeryüzünde bir fitne kalmayınca ve Din tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar onlarla muharebe edin..." (Enfâl, 39).

"Allah'ın yardımı ve fetih gelince, insanların grup grup Allah'ın dinine girdiklerini görünce, hemen Rabbinî hamd ile teşbih ve tenzih et. O'nun yargılamasını iste. Şüphesiz ki O, tevbeleri çok kabul edendir." (Nasr, 1-3).

Bütün bu ayetlerdeki "Din" kelimesi ile kastedilen mana, ameli, ahlâki, fikri, itikadî... Her cephesini içine alan kapsamlı ve mükemmel bir hayat nizamıdır.

Allah ilk iki ayette, kendi nazarında arzu edilen doğru hayat nizamının Allah'a itaat ve kulluk esasına dayalı bir nizam olduğunu açıklıyor. Allah'tan başka bir otoriteye itaat üzerine kurulan diğer nizamlara gelince onlar Allah katında makbul değildir. Zaten bu nizamların tabiatları icabı makbul olma imkânları da yoktur. Çünkü bu, insanın Allah'ın kulu, kölesi ve O'nun mülkünde ancak bir tabi oluşundandır. Bunun için insanın, Allah'tan başka bir otoriteye kulluğu veya Allah'ın dışında bir varlığa tâbi olması kabul edilemeyecek bir durumdur.

Üçüncü ayette Allah (c.c) Rasûlünü (s.a) insan hayatı için bu doğru Hak Nizam'ı kurmak üzere gönderdiğini ve risaletinin gayesinin bu Nizam'ı diğer nizamlardan üstün kılmaktan ibaret olduğunu açıklamaktadır.

Dördüncü âyette Allah, (c.c) İslâm dinine inanan müminlere fitne yok edilinceye, diğer bir tabirle Allah'a isyan esası üzerine kurulan bütün nizamlar yok edilinceye, bütün kulluk ve itaat nizamı sırf Allah için oluncaya kadar yeryüzündekilerle savaşmayı ve bundan hiçbir suretle vazgeçmemeyi emretmektedir.

Son olarak beşinci ayette ise Allahu Teâlâ, Peygamber'ine (s.a.) yirmi üç senede devamlı bir mücadele ve çalışmadan sonra İslâm'ın bilfiil bütün boyutlarıyla iktisâdî, siyasî, içtimaî, talimî, ahlâkî, fikrî ve akidevî bir nizam olarak oluştuğu, İslâm devriminin tamamlandığı ve Arap Yarımadası'nın her tarafından gelen çok sayıda topluluğun bu nizama dahil olduğu sırada -ki Peygamber, gönderilmiş bulunduğu risâlet vazifesini yerine getirmiş idi- O'na şöyle hitap etti: "Senin risâletinde gerçekleşmiş bu büyük işi kendi çalışanla olmuş zannetme, o takdirde aldanırsın. Ancak noksanlıktan ve ayıptan münezzeh, kemâl sıfatı ile benzersiz olan senin Rabbin, bunu gerçekleştirendir. Öyle ise O'nu hamd ile tesbih et ve son derece mühim olan bu işi yapmanda seni muvaffak kıldığından dolayı şükret ve O'ndan şunu dile: Yâ Rab! Senin hizmetini ifa etmekle görevli bulunduğum yirmi üç sene zarfında yapmam gereken şeyler hususunda olabilir ki benden kusurlar ve hatalar sâdır olmuştur, beni affet!"

Dualarımızın sonu: "Hamd, âlemlerin Rabbi içindir."

¹ İbn Fâris, Mekâyisü'l-Lüğa, II, 319. Din maddesinde "Dal, ye ve nün" teferruatının (diğer müştaklarının) ona râci olduğu bir köktür ve her türlü itaat, boyun eğme mânâsı taşır.

Alumunuz üzere
günümüzde en çok dile getirilen sorulardan biri de beşeri bir sistemde teşri makamında bulunan kimselerin Kur'an-i ifadeyle 'tağut' olup olmadığı sorusudur. Bu hususta bizi aydınlatır mısınız?

Hâkimiyet mefhumunu kendinde gören veya bulunduğu parlamentoyu teşri kaynağı olarak görüp insanları, ilahi hükme değil beşeri otoriteye boyun eğmeye zorlayan mevcut sistemin yöneticilerinin; çağdaş, modern ve asri bir tağut olmadığı nasıl söylenebilir? Elbette ki bunların hepsi, reddedilmesi gereken tağut kavramı içerisine girer.

Bu konuyla ilgili her ne kadar 'tartışma ve ihtilaf vardır' denilse bile, biz deriz ki bu hususa, bu kavramla ilgili müfessirlerin getirmiş oldukları açıklamalar ışığında baktığımızda, yüklendiği misyonları itibariyle tağutun günümüz beşeri sistemlerin yöneticileri olduklarında herhangi bir şüphe yoktur.

Çünkü onlar, Rableri tarafından kendilerine çizilen hududu çiğneyerek haddi aşmışlardır.

Bu tağutlar, ilahi vahye dayanmayan askeri, iktisadi, siyasi, hukuki ve sosyal bir yönetim inşa ederek insanları, bu yönetime boyun eğmeye zorlamışlardır. İnsanları, Allah'a isyana teşvik eden bu tağutlar kendilerine ittiba etmeleri hususunda insanlara çeşitli dayatmalarda bulunup kendilerine baş eğmeyenlere ise çeşitli eza

ve cefayı reva görmüşlerdir.

Bu tağutlar, kurmuş oldukları parlamentolarında heva ve heveslerinden kanunlar çıkararak kendilerini teşri makamında görmüş ve bunu da insanlara çeşitli desiseller yoluyla veya dikta ederek kabul ettirmişlerdir.

Her ne kadar günümüzün bazı tağutlarında İslamın bazı alametleri mevcut ise de onlar, azgınlıklarını hayatın her alanında göstererek tağutlara haiz bütün vasıfları kendilerinde toplamışlardır.

Yukarıda zikrettiğimiz hususlar, onların cürümlerinden sadece bir kaçıdır.

İbn Kayyım'ın; "...Her toplumun tâğutu, Allah ve Rasulü'nü bırakarak kendisinden hüküm aldıkları, Allah'a değil de kendisine ibadet ettikleri, Allah

¹ İbn Kayyım, İ'lam'ul Muvakkiin, C.1, S.50

² Bknz. İbn Kayyım el-Cevziyye, İ'lam'ul Muvakkiin, C.1, S.50

³ Ebu Basir Tartusi, Tağut, S.67

tarafından herhangi bir delil olmaksızın tâbi oldukları yahut Allah'a itaat olmadığını bildikleri bir hususta kendisine itaat ettikleri kimsedir. İşte yeryüzünün tâğutları bunlardır" "İster rızası dâhilinde kendisine ibadet edilen, ister rızası dâhilinde kendisine tabi olup itaat edilen kimse olsun; kulun Rabbine karşı haddi aşmasına sebep olan herşey birer tâğuttur. Allah (c.c) ve Resulunun (s.a.v) hükmüne muhalif bir hükümle, kendisine muhakeme olunan kimse, o toplumun tâğutudur." açıklamasıyla ve Cevheri'nin "Tâğut, şeytan ve delalette baş olan herkeştir" sözü, günümüz tâğutlarını bariz bir şekilde açıklar mahiyettedir.

Bu hususla ilgili somut bir örnek verebilir misiniz?

Elbette. Bu hususla ilgili verilebilecek en basit ve en meşhur örnek: Nisa Suresi 60. ayetin nüzulüne sebep olan kıssadaki şahsiyettir. Şöyle ki; "(İbn Abbas'tan rivayet edildiğine göre) Münafıklardan Bişr adında bir adam ile bir Yahudi arasında bir anlaşmazlık vardı. Yahudi: Gel, Muhammed'i hakem yapalım, dedi. Münafık da: Hayır, Ka'b b. Eşref'i hakem yapalım, dedi. Bu adam, Allah'ın Tağût diye isim verdiği şahıstır. Yahudi bunu kabul etmeyip Rasulullah (s.a.v)'in hakemliğinde ısrar etti. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v)'e gittiler. Rasulullah (s.a.v), Yahudinin lehine, münafığın aleyhine hükmetti. Rasulullah (s.a.v)'in yanından çıktıktan sonra münafık razı olmadı. "Gel, Hattap oğlu Ömer'i hakem yapalım", dedi. Ömer'e geldiler. Yahudi dedi ki: "Benimle bu adam arasında anlaşmazlık vardı Muhammed (s.a.v)'in hakemliğine başvurduk. O da benim lehime, bunun aleyhine hükmetti. Bu adam

Onun hükmüne razı olmadı ve senin huzurunda muhakeme edilmemizi istedi." Ömer (r.a) münafığa: "Öyle mi?" diye sordu. O da: "Evet" dedi. Ömer (r.a): "Ben çıkıncaya kadar yerinizde bekleyin" diyerek içeri girdi. Kılıcını kuşanıp çıktı. Kılıçla münafığa vurup öldürdü. Ve: "Allah ve Resulünün hükmünü razı olmayan hakkında ben böyle hükmederim" dedi. Bunun üzerine "(Ey Muhammed!) Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilene inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tâğût'u tanımamaları kendilerine emrolunduğu hâlde, onun önünde muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan da onları derin bir sapıklığa düşürmek istiyor" (Nisa Süresi: 60) ayeti nazil oldu."

Dikkat edilirse bu kıssada kendi aralarında yaşayan iki kişinin olayı çözmesi ve hakemlik yapması için Ka'b b. Eşref'e başvurmaları sonucu Allah Azze ve Celle "...Küfretmeleri emrolunmuş iken Tâğût'un önünde muhakeme olmak istiyorlar..." diyerek Ka'b b. Eşref'i tâğut olarak isimlendirmiştir.

Bu ayetle ilgili, bu paralelde açıklama yapanlardan biri de Mevdudi'dir.

Mevdudi; "Bu ayette tâğut kelimesi, ilâhî olmayan hükümlere göre kararlar veren otorite anlamına gelir. Aynı zamanda ne Allah'ı tek Hâkim ve ne de Rasûlünü (s.a.v) nihaî otorite olarak tanımayan hüküm sistemini de kasteder" diyerek günümüz tâğutlarını bir nebze de olsa açıklamıştır.

Bu açıklamalarınızla örtüşen tarihi başka bir şahsiyet söyleyebilir misiniz?

Hakikatte tarihte canlı tâğut pek çoktur. Bunları zikretmeye vakit yetmez. Ancak bu tâğutlardan en meşhurlarından biri tuğyanıyla öne çıkan firavundur.

Firavunun kıssasında halk nazarında görülen ve bilinenin aksine farklı hakikat mevcuttur. Şöyle ki firavun; "halktan sadece kendisinin ta'zim edilmesini, sultan ve mutlak nüfuz sahibi bir krala itaat edilip emirlerine tam anlamıyla boyun eğildiği gibi kendisine kayıtsız-şartsız itaat edilmesini talep etmekteydi.

Kur'an bize, Hz. Musa ile firavunun mücadelesinden uzunca bahseder. Bu mücadele seyri içerisinde Allah (c.c) Hz. Musa'ya "Firavun'a git, çünkü o tuğyan etmiştir (pek azmıştır)" (Nazi-at/17) diyerek emir buyurmuştur. Ancak burada tuğyanının nasıllığından açıkça bahsedilmemiştir. Bu sebeple bazı müfessirler firavunun tuğyanının kendisini rab veya ilah gördüğü şeklinde ele almıştır. Oysa durum bunun aksinedir. Çünkü firavunun kendisi de yeryüzünün bir yaratıcısının olduğunu bilen biriydi.

Fahreddin Razi, firavunun tuğyanının zikredildiği ayetleri tefsir ederken yukarıdaki açıklamalarımızla örtüşen güzel bir açıklama yapmaktadır. Kendisi şöyle demektedir:

"Firavun, Rabbini inkâr ederek halıkına (yaratıcısına) karşı; kendilerine tepeden bakıp onları köle edinmek suretiyle de halka karşı haddi aşmıştır. Mükemmel manada kulluk, hem Hâlik'a (yaratıcıya) hem de halka karşı doğru davranmakta yattığı gibi haddi aşmanın (tuğyanın) en ilerisi de Hâlik'a (yaratıcıya) ve

⁴ Keşşaf, C.1, S.406, Kurtubî, C.5, S.264; Muhammed Ali Es-Sabuni, Safvetü't-Tefasir, Ensar Neşriyat, C.1, S.539-540 (Bu hususla ilgili başka rivayetler de mevcuttur.)

⁵ Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, Taberi Tefsiri, Hisar Yayınevi, C.3, S.28-33.

⁶ Mevdudi, Tefhimu'l Kur'an, Nisa 60. ayetin tefsiri, 91. başlık

⁷ Bkz: Vehbe Zuhayli, et-Tefsirü'l-Münir, Risale Yayınları, C.10, Kasas/38. ayetin tefsiri

⁸ Fahrüddin Er-Râzi, Tefsir-i Kebir Mefâtihi'l-Gayb, Akçağ Yayınları, C.22, S.471

halka karşı kötü muameleyi birlikte yapmakta yatmaktadır.” Firavunun, “İşte Ben sizin en yüce Rabbinizim...” (Naziat/24) veya “...Ey ileri gelenler, sizin benden başka ilâhınız olduğu-nu bilmiyorum” (Kasas/38) demesi, kendisine yaratıcılık vasfı verdiğiinden dolayı değildir.

İbn Abbas der ki: “Firavunun bu sözleri arasında (iki söz arasında) kırk yıllık bir süre geçmiş-tir. Lanet olasıca Allah düşmanı yalan söylüyordu. Aksine o, bir Rabbinin olduğunu ve bu Rabbin kendisinin ve kavminin yaratıcısı olduğunu biliyordu: “Andolsun sen onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan, elbette: ‘Allah’ diyeceklerdir.” (Zuhruf/87)”

Firavun, kendisinin göklerin, yerin, denizlerin, dağların ve insanların zatlarını ve sıfatlarını yarattığını iddia etmemiştir. Çünkü bunun imkânsız olduğunu bilmek için pek zeki olmaya gerek yok. Dolayısıyla bu hususta şüphe etmek, aklının noksanlığına delil olur. İlah ise, ibadet edilendir. O halde Firavun, bir yaratıcının olmadığını ileri sürerek insanların mükellefiyetlerinin, sadece meliklerine itaat etmeleri ve onun emirlerini dinlemeleri olduğunu söylüyor. İşte firavunun ulûhiyyet iddiası ile kastedilen çoğu kimsenin sandığı gibi onun, göklerin ve yerin yaratıcısı olduğunu iddia etmesi değil, mâbûd olduğunu iddia edişidir.

Burada Mevdudi’nin bu husustaki açıklamalarını da zikretmek faydalı olacaktır.

Kendisi eserlerinde der ki; “...Kur’an-ı Kerim bizzat firavunun birçok tanrıya ibadet ettiğiine tanıklık

etmektedir: “Firavun kavminin ileri gelenleri şöyle dedi: “Musa ve takipçilerini, ülkede karışıklık çıkarsınlar, seni ve ilahlarını geçersiz kılsınlar diye mi ülkede serbest bırakacaksın?” (A’raf/127) ”

Firavunun: “Ona altın bilezikler verilmeli veya beraberinde kendisine yardım edecek melekler gelmeli değil miydi?” (Zuhruf/53) sözlerinden kendisinin Melekleri de inkâr etmediğini görmekteyiz.

“Gerçekte onun iddia ettiği şey, kendisinin sadece Mısır’ın değil, teoride bütün insanlığın siyasi anlamda rabbi (hâkimi) olduğu idi. O halde Musa (a.s) ona kendisine itaat etmesi için bir elçi gönderen başka bir üstün varlığın var olduğunu söylememeliydi. Bu bağlamda bazı kimseler firavunun bu mübalağalı iddiasından, firavunun Allah’ı inkâr edip kendisini O’nun yerine koymaya çalıştığı anlamını çıkarmışlardır. Fakat Kur’an’da firavunun Allah’ı göklerin hâkimi olarak kabul ettiği sabittir.”

Peki, Firavun’un reddettiği husus neydi?

Yine Mevdudi’nin deyimiyle, “firavunun reddettiği husus; Allah’ın elçiler göndererek emirler vermesi ve yeryüzündeki siyasi hükümlerine müdahale etmesi.”

İsterseniz bu hususta Mevdudi’nin açıklamalarına devam edelim: “Dolayısıyla firavun kendisi için “ilah” kelimesini kullanırken bunu zaruri olarak yaratıcı ve hakiki ulûhiyet sahibi anlamında değil, tartışmasız

yüce iktidar sahibi anlamında kullanmıştı. Demek istediği şuydu: “Bu Mısır Ülkesinin sahibi benim. Tüm emir ve yasakların teşri menbaı ancak ben kabul edilebilirim. Benden başka hiç kimse emir vermeye yetkili değildir. Musa da kim oluyor? Kim bu âlemin rabbinin delegeşi sıfatıyla karşıma çıkıp da kendisi hükümdar, ben tâbî imişim gibi bana emirler tebliğ eden adam? Saray erkânına dönerek onlara: “Ey kavmim! Mısır’ın krallığı bana ait değil mi? Bu altımdan akan ırmaklar benim değil mi?” (Zuhruf/51) diye sorması bundandır. Ve Musa’ya tekrar tekrar: “Bu ülkeyi ele geçiresiniz diye bizi atalarımızın dininden vazgeçirmeye mi geldiniz!” (Yunus/78), “Ey Musa, büyüclüğünün kuvvetiyle bizi ülkemizden sürmeye mi geldin!” (Taha/57) ve “Onun dinini değiştireceğinden yahut ülkede karışıklığa sebep olacağından korkuyorum” (Mümin/26) şeklinde sorular sorması bundandı.

Eğer mesele bu açıdan ele alınırsa, apaçık hale gelecektir ki firavunun durumu peygamberler tarafından getirilen ilahî kanundan bağımsız olarak siyasi ve hukukî hâkimiyet iddiasında bulunan devletlerin durumundan hiç de farklı değildir. Bu devletler kanun koyucu, emir ve yasakları belirleyici olarak ister bir kralı görsünler isterse millet iradesini ülkenin, Allah’ın koyup peygamberlerin tebliğ ettiği kanun ile değil de kendi kanunlarıyla yönetilmesi durumuna müncer oldukları sürece firavunun durumuyla kendilerinininki arasında hiçbir fark yok demektir. Ancak bir fark vardır ki o da cahil halkın firavunu lânetleyip bu

⁹ İmam Kurtubi, el-Camiu li-Ahkami’l-Kur’an, Buruç Yayınları, C.13, S.312-316; Muhammed Ali Es-Sabuni, Safvetü’l-Tefasir, Ensar Nesriyat, C.4, S.428; Vehbe Zuhayli, et-Tefsirü’l-Münir, Risale Yayınları, C.10, Kasas/38. ayetin tefsiri

¹⁰Fahruddin Er-Râzi, Tefsir-i Kebir Mefâtihi’l-Gayb, Akçağ Yayınları, C.17, S.520

¹¹Mevdudi, Tefhimu’l Kur’an, Kasas/38. ayetin tefsiri, 52. başlık

¹²Mevdudi, Tefhimu’l Kur’an, Taha/49. ayetin tefsiri, 21. başlık

¹³Mevdudi, Tefhimu’l Kur’an, Taha/49. ayetin tefsiri, 21. başlık

devletleri yasal olarak tasdik etmesidir. Hakikati anlayan kimse yalnızca kelime ve istilahlara değil, ruha ve manaya bakacaktır. Firavun "ilah" kelimesini kendisi için kullanmıştır, ancak bu devletler "hâkimiyet" kelimesini de aynı anlamda kullanmaktadırlar."

"...Bir ilâhın yasal ve siyasal alanda da hâkim olabileceği ve dünyevi işlerde istediğini emretme hakkına sahip olup insanın kanuna olduğu gibi, onun buyruklarına teslim olması gerektiği, dünyevi hükümdarlar (firavun vb.) tarafından asla kabul edilemiyordu. Bu hükümdarlar, her zaman dünya işlerinde mutlak otoritenin yalnızca kendilerine ait olduğunu ve hiç bir ilâhın kendilerinin koyduğu kanuna ve çizdikleri politikaya karışma hakkının bulunmadığını iddia ede gelmişlerdir. Peygamberler ve izleyicileriyle dünyevi hükümdarlar ve yönetimler arasındaki çatışmanın gerçek nedeni hep bu olagelmıştır. Peygamberler, dünyevi hükümdarların, Âlemlerin Rabbi'nin hâkimiyetini ve mutlak haklarını kabul etmeleri için ellerinden geleni yaparlarken hükümdarlar da hâkimiyet ve hak iddiasında bulunmakla kalmamış, peygamberleri siyasal ve yasal alanda bir başka ilâh kabul eden bir suçlu, bir asi saymışlardır."

Firavuna tâğut denilmesinin sebebini yukarıda zikrettiğimiz hususlarla örtüşecek şekilde ele alarak değerlendirenlerden biri de İbn Teymiyye'dir. Kendisi bu hususta şöyle demektedir:

"Allah'ü Teâlâ'ya isyan konusunda, Hidayet ve hak dinin dışında, Kitap ve sünnete muhalif olarak kendisine itaat edilip

bağlanılan her yol tâğuttur. Bu sebeple Allah'ü Teâlâ'nın kitabı dışında hüküm veren ve kendisine muhakeme olunan kişiye tâğut ismi verilmiştir. Firavuna da işte bu sebeple tâğut denilmiştir."

Bir başka yerde de aynı hususla ilgili şu açıklamayı yapmıştır:

"Her kim Allah'ü Teâlâ'yı bırakıp kendisine itaat edilmesini isterse, bunun durumu tıpkı firavunun durumu gibidir. Her kim kendisine Allah (c.c) ile beraber itaat edilmesini isterse, bu kimse de insanların kendisini Allah(c.c)'a denk tutmalarını ve Allah (c.c) gibi sevmelerini istemiş olur. Oysa Allah (c.c), yalnızca kendisine ibadet edilmesini, dinin tamamen kendisine has kılınmasını, dostluk ve düşmanlığının sadece kendisi için olmasını emretmiştir."

¹⁴Mevdudi, Tefhimu'l Kur'an, Kasas/38. ayetin tefsiri, 52. başlık

¹⁵Mevdudi, Tefhimu'l Kur'an, Şuara/29. ayetin tefsiri, 24. başlık

¹⁶İbn Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, C.28, S.200; Bkz. Ebu Basir Tartusi, Tâğut, S.73

¹⁷İbn Teymiyye, Mecmu'ul Fetâva, C.14, S.328

ÇOCUKLARA SEVGİ VE İLGİ GÖSTERMEK

Çocuklar, anne babalarının ve öğretmenlerinin kendileriyle ilgilenmelerine ve onlara değer vermelerine ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla da çocukların anne, baba, aile ve öğretmenleri için bir mutluluk ve gurur kaynağı oldukları kendilerine hissettirilmelidir.

Konuştukları zaman herkes susup onları dinlemelidir. Onlara büyük önem verip kendilerinin değerli oldukları ve anne ve babaları tarafından ne kadar çok sevildikleri onlara hissettirilmelidir.

Sevgi ve İlginin Önemi:

1- Üsâme b. Zeyd radiyallahu anhuma'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem beni ve Hasan'ı yanına alır ve "Ey Allah'ım! Ben, bu ikisini seviyorum; sen de sev." ve benzeri sözleri derdi."

2- İbn Cüreyc, Atâ'nın şöyle dediğini naklediyor:

"Bazen bana adamın biri bir hadis rivayet eder. Ben de sanki o hadisi daha önce hiç duymamışım gibi adama kulak veririm. Hâlbuki ben o hadisi, o adam daha doğmadan önce duymuşumdur."

Adam hakkında durum böyleyse çocuk hakkın da nasıl olur? Elbette ki ona bu şekilde davranmak çok

daha uygundur.

3- Müminlerin annesi Âişe radiyallahu anhâ Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fâtıma'dan bahsederken şöyle diyor:"Fâtıma, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girince Allah Rasûlü ayağa kalkar, onu öper ve ona "Merhaba!" derdi. Fâtıma (ra) da ona aynısını yapardı."

Yine Âişe radiyallahu anhâ şöyle anlatıyor:

"Biz Peygamber hanımları, bir gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında toplanmıştık. Bizden hiç eksik yoktu. Derken Fâtıma yürüyerek yanımıza geldi. -Onun yürüyüşünün Allah Rasûlü'nün yürüyüşünden hiç farkı yoktu.- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce: "Merhaba, kızım!" dedi. Sonra da onu sağ yanına oturttu."

ÇOCUKLARA BAŞARIYI TATTIRMAK

Anne ve babalar, önlere mutlaka bir hedef koymalıdır. Bu hedef, çocuklarının bu dünya hayatında başarılı olmaları ve onların varoluşlarının en yüce gayesini gerçekleştirmelerine vesile olmak olmalıdır. Ki bu varoluş gayesi, âlemlerin rabbi olan Allah'a Kur'an ve sünnete uygun şekilde kulluk etmektir.

Bu, kesinlikle çocukların dünya işlerinde başarılı olmalarını ihmal etmek demek değildir.

Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"İnsanlardan bir kısmı da: "Ey Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Ve bizi cehennem azabından koru!" derler."

Nitekim İslâm dini, ruhun ve bedeninin istekleri arasında orta yolu tutmuştur. Şöyle ki İslâm'da ne mutlak bir ruhbanlık vardır ne de sırf maddiyatçılık. Aksine İslâm, insanın ruh ve bedeninin arzularını karşılama konusunda dengeli bir yol izlemiştir.

Çocuklar, hedeflerine varabilmek için başarıyı tatmaya gereksinim duyarlar. Ancak bu konuda bazı engeller çıkabilir. Mesela çocuklar arasında yetenek farklılıkları olması gibi. Bu durumda anne ve babalara düşen bu konuyu göz önünde bulundurarak çocuklara güçlerinin yetmeyeceği sorumluluklar yüklememektir.

Netice olarak kesinlikle çocuklara seviyelerinin üzerinde ve başaramayacakları güç işler vermememiz gerekmektedir. Zira bu, çocukların kendilerini aciz, başarısız ve zayıf hissetmelerine yol açar. Ayrıca yapabilecekleri işlerden de geri durmalarına ve yılmalarına neden olur.

ÇOCUKLARIN ÖZGÜRLÜKLERİNİ KISITLAMAMAK

Anne ve babaların çocuklarına hareket özgürlüğü sağlamaları gerekir. Çünkü onlar yürüme, koşma, konuşma, tırmanma, kazma vs. ihtiyacı hissederler. Bütün bunlar, yani çok hareketlilik, normal olan her çocukta bulunan çocuksu bir içgüdüdür. Ayrıca bütün bunlar, sağlık yönünden de faydalıdır. Zira vücutlarının gelişimine, düşünce ve zekâlarının açılmasına yardımcı olur. Dolayısıyla da bu içgüdüğü kısıtlamaya çalışmak yanlıştır.

ÇOCUĞA İYİ ARKADAŞ BULMAK

İnsan, yaratılışı gereği ünsiyet kurmayı seven sosyal bir varlıktır. Bu nedenle de o, kendisiyle arkadaş olacağı, konuşup dertleşeceği, üzüntü ve sevinçlerini paylaşacağı birine ihtiyaç duyar.

Arkadaşlığın, çocuğun kişiliğinin oluşumunda büyük önemi vardır. Nitekim bir atasözü şöyle der:

"Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu

söyleyeyim."

Şair de şöyle der:

Kişinin kendini sorma, arkadaşını sor!

Zira her arkadaş, arkadaşını örnek alır.

Dolayısıyla da anne ve babalar, çocuklarını iyi ortamlara göndermelidirler ki onlar da iyi birer insan olarak yetişsinler. Zira arkadaşların birbirlerinin davranış ve gidişatları üzerinde büyük etkisi vardır. Bu nedenle de çocuklarımızın arkadaşlarının güzel ahlâklı ve dindar olmaları çok önemlidir. Onların babalarını tanıyıp olmamız, çocuklarımıza iyi birer arkadaş olmaları noktasında yeterli değildir. Ayrıca bu arkadaşlık, din ile de irtibatlı olmalıdır."

İyi Arkadaşın Önemi:

1- Ebû Mûsa el-Eş'arî radiyallahu anh'dan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"İyi arkadaşla kötü arkadaşın hâli, güzel koku satanla demirci körüğü üfleyen hâline benzer.

Şöyle ki: Güzel koku satan ya sana güzel kokusundan ikram eder ya da sen ondan satın alırsın veya hut da (hiç olmazsa) ondan güzel koku koklamış olursun. Körük üfleyen kimse ise ya elbiseni yakar ya da (yanmasan bile) kötü kokusundan rahatsız olursun."

2- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Selmân Fârisî ile Ebû'd-Derdâ'yı kardeş yapmıştı. Bu sebeple (bir gün) Selmân, Ebû'd-Der-dâ'yı ziyaret etti. Bu ziyaret esnasında onun hanımı Ümmü'd-Derdâ'yı pejmürde bir hâlde gördü.

Ona: "Bu hâlin ne?" diye sorunca kadın: "Kardeşin Ebû'd-Derdâ'nın dünya (malı ve zevklerinde) gözü yok." cevabını verdi.

¹ Buhârî, Kitabu Fedaili Ashabî'n -

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, Babu Menakibi'l -Hasen ve'l-Huseyn radiyallahu anhuma, No: 3747

² Siyeru Alâmi'n-Nubela, 5/87 -88

³ Siyeru Alâmi'n-Nubela, 2/134

⁴ Siyeru Alâmi'n-Nubela, 2/134

⁵ Bakara, 201

⁶ Sahih-i Müslim, Babu Istihbabî Mucaaseti's-Salihîn ve Mucanebeti Rufe'â's-Sû, No: 2628.

Derken Ebû'd-Derdâ eve geldi ve Selmân'a yemek ikram edip: *"Buyur ye! Ben oruçluyum."* dedi.

Selmân da: *"Sen yemedikçe ben de yemem."* diye karşılık verdi. Bunun üzerine Ebû'd-Derdâ da yemek yedi.

Gece olunca Ebû'd-Derdâ, teheccüd namazı kılmak için kalktı. Selmân da ona: *"Yat, uyul!"* dedi. Ebû'd-Derdâ yatıp uyudu, (bir müddet sonra tekrar) kalkmaya davrandı. Selmân yine: *"Uyu"* dedi. Gecenin sonlarına doğru Selmân, Ebû'd-Derdâ'ya seslenerek:

"Şimdi kalk!" dedi. Sonra da her ikisi birlikte namaz kıldılar. Ardından Selmân, Ebû'd-Derdâ'ya şöyle dedi:

"Şüphesiz Rabbi'nin senin üzerinde hakkı vardır, nefsinin senin üzerinde hakkı vardır, ailenin senin üzerinde hakkı vardır. Öyleyse her hak sahibinin hakkını ver."

Sonra Ebû'd-Derdâ, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip olanları anlattı.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de:

"Selmân doğru söylemiş." buyurdu.

3- İmam Şâfi rahimehullah şöyle demiştir:

"Âlimin zararı, arkadaşlarının olmamasıdır. Cahilin zararı, kıt aklıdır. Bu ikisinden daha zararlı olan ise akli olmayanla arkadaş olmasıdır."

4- Sa'lûkî de şöyle der:

"İnsanların rızasını kazanmak elde edilemeyecek kadar zorsa da Allah'ın rızasını kazanmak terk edilemeyecek kadar kolaydır. Bizler, arkadaşlara zor zamanlar için ihtiyaç duyuyoruz."

⁷ Sahihu'l-Buhârî, Kitabu'l-Edeb, Babu Sun'î't-Taâm ve'-Tekelluf li'd-Dayf, hadis no: 6139

⁸ Siyeru Alâmi'n-Nubela, 10/42.

⁹ Siyeru Alâmi'n-Nubela, 17/208

Bu dünyada Allah'ın (cc) sınırlarını koruyan Mü'minler vardır. Allah (cc) da bunun mükâfatını onlara dualarının karşılığı olarak dünyada verir. İster yaşarken ister öldükten sonra Allah (cc) onlara dualarının karşılığını verecektir. İşte

Asım b. Sabit (r.a) duası kabul olunan sahabelendir. O Allah'tan (cc) duasına icabet etmesini istemişti. Allah (cc) da onun duasına icabet etti.

Asım b. Sabit, Evs kabilesine mensuptu. Savaşçı kimliğiyle tanınmıştı. Özellikle okçu olmasıyla bilinirdi. Asım çok iyi ok atardı. Bununla birlikte mızrak ve kılıcı çok iyi kullanırdı. Asım, Ebu Süleyman künyesi ile çağırılırdı.

Rasulullah (sav) Mekke yönetiminin işkencelerine ve ambargosuna maruz kalmıştı. Bir rahmet tecellisi olarak Allah (cc) Medine'ye hicret etme izni vermişti. Rasulullah (sav) ilk önce Ashabını göndermiştir. Ardında da kendisi Hz. Ebubekir (r.a) ile birlikte hicret etmiştir.

Rasulullah (sav) Medine'ye vardığında Evs kabilesi ve mensupları zaten Müslüman olmuşlardı. Asım b. Sabit de bu Müslüman olan kişiler arasındaydı.

Rasulullah (sav) Mekkeli ve Medineli Sahabeyi kendi aralarında kardeş yapıyordu. Asım b. Sabit'i ise Abdullah b. Cahş ile kardeş yapmıştı.

Rasulullah (sav) Medine'ye hicrete ettikten az bir zaman sonra Bedir Savaşı meydana gelmişti. Bu savaşta Asım b. Sabit de hazır bulunmuştur. Asım bu savaşta kahramanlıklar göstermiş ve Müşriklerin nefretini kazanmıştır.

Rasulullah (sav) savaş başlamadan önce Ashabıyla istişare halindeydi. Savaşın nasıl gerçekleşeceği hakkında fikir alışverişini yapıyorlardı. Bunun üzerine Asım eline yayını ve okunu alarak yerinden kalktı, meydana çıktı ve: "Ya Rasulullah! Düşman iki yüz zira' mesafede olursa ok atarak savaşırız. Yaklaştıklarında mızraklarımızla dövüşürüz. Mızraklarımız kırılırsa, kılıçlarımızı çeker, sıyrır, göğüs göğüse çarpışırız" dedi. Onun bu kahramanca halini gören Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: "İşte harp böyle olur! Kim düşmanla karşılaşsa Asım gibi savaşsın. Harbin icabı budur. Bu tarzda çarpışılması lazımdır. Çarpışan ve vuruşan Asım gibi çarpışsın..." buyurarak ona iltifat etti.

Bu savaşta Asım, Mekke Müşriklerinin üzerine

yürüyor, Bedir savaşına adını altın harflerle yazdırıyordu. Asım bu savaşta Mekke müşriklerinin önden gelenlerinden Ukbe b. Ebi Muayt'ı öldürdü. Asım bu güçlü aristokrat sınıfına mensup adamı öldürünce Mekke bürokratları daha fazla öfkelenmeye başladılar. Mekke aristokratları öfkeliydi ve Rasulullah'ı (sav) öldürmek için kendilerine ve atalarına yeminler ettiler.

Bedir Savaşı'ndan sonra Mekke müşrikleri intikam almak için Uhud Savaşı için hazırlıklar yapmaya başladı. Kısa bir zaman sonra Uhud Savaşı oldu. Asım bu savaşta da Rasulullah'ı (sav) yalnız bırakmadı. Bu savaşta da Asım kahramanlıklar göstermiş ve Müşriklerin acısını çoğaltmıştır. Bu acıyla beraber Asım'a olan öfke de ziyadesiyle kabarıyordu.

Asım bu savaşta Musafı b.

Talha ve Cülas b. Talha'yı öldürmüştür. Bu iki Müşrik, Asım'ı öldürmek için ok atıyordu. Allah (sav) zaferi Asım'a nasip etti de Asım o iki Müşriki öldürdü. Bu iki Müşrikin öldürülüşünü gören anneleri deliye döndü ve Asım'ı öldürmek için yemin etti. Bu iki Müşrikin annesi olan Sulefe: "Eğer onun kafası elime geçerse onunla şarap içeceğim ve onu bana getirene de yüz deve vereceğim" dedi.

Uhud Savaşı bitmişti ve Rasulullah (sav) davetini genişlet-

meye başlatmıştı. Rasulullah'ın (sav) davetinin genişlediğini gören Müşrikler ve müttefikleri çılgına dönmüşlerdi. Bu ilahi vahyin önünü kesmek, dibini kurutmak için ellerinden ne geliyorsa yapacaklardı. Gerekirse pusu bile kuracaklardı...

Rasulullah (sav) davetini genişletiyordu. Farklı coğrafyalardan ve kabilelerden gelenler İslam dininin gerek-tirdiklerini öğrenmek ve hayatına uygulamak için elçiler istediler. Bu kabilelerden Adel ve Kare kabileleri Rasulullah'tan (sav) İslam dinini öğretmek için muallimler istemişti. Rasulullah (sav) da onların bu isteğini yerine getirdi.

Bu kabileler Rasulullah'ın (sav) gücünün farkına varmışlardı ve karşılıklı bir savaşın üstesinden gelemeyeceklerini biliyorlardı. Bundan dolayı pusu kurarak Ashabı öldürme planları kurmuşlardı. Rasulullah (sav) bu durumu bilmediğinden dolayı bu kabilelere altı kişilik bir grup göndermişti. Bunlar: Mersed b. Ebi Mersed, Halid b. el-Bukeyr, Hubeyb b. Adiyy, Zeyd b. Desinne, Abdullah b. Tarık ve Asım b. Sabit idi. Rasulullah (sav) bu kafilenin başına Asım b. Sabit'i tayin etmişti.

Kafle hareket etti. Sahabe kafilde ders halkaları oluşturuyor-
du ve İslam dininin inceliklerini öğretiyordu. Sahabenin derdi
Allah'ın (cc) rızasını kazanmak için bir şeyler öğretmekse de
Müşriklerin derdi onları nasıl öldürüleceği konusuydu.
Müşrikler fırsat kolluyordu. Pusu kuracaklardı. Kafle Mekke ve
Ufsan arasında Raci denilen yere geldi. Adel ve Kare kabileleri
ayrıca Huzeyl kabilesinden de yardım istedi. Bu üç kabile bu
altı Müslümanı öldürmek için birleşti. Bu üç kabile kılıçlarını
ve mızraklarını Müslümanlara doğru yönelttiler. Müslüman-
lardan teslim olmalarını istedilerse de Müslümanlar bunu
kabul etmedi. Canını dünyada Allah'a (cc) satanlar ölümünden
korkarlar mı?

Müslümanlar da kılıçlarını çektiler ve iki grup arasın-
da çatışma yaşandı. Asım b. Sabit oklarını eline aldı ve
Müşrikleri ok yağmuruna tutuyordu. Müşriklerin sayısı fazlay-
dı ve Müslümanların cephanesi bitiyordu, güçleri kırılıyordu.
Asım b. Sabit oklarını bitirdi ve eline mızrağını aldı. Mızrağı da
elinde kırılınca eline kılıcını aldı. Ardından: "Allah'ım bugüne
kadar senin dinini muhafaza ettim. Sen de bugün benim
vücudumu müşriklerle teslim etmekten kuru" diye dua etti.
Asım b. Sabit bu duayı başına gelecekleri bildiği için etmişti.
Müşrikler öldürdükleri kişileri soyuyorlardı ve çıplak bırakıyor-
lardı. Asım bundan dolayı bu duayı etmişti.

Asım b. Sabit kılıcını çekmiş Müşriklerin üzerine
yürüyordu. Birkaç Müşriki öldürdükten sonra o da yara aldı.
Müşrikler yaralanan Asım'ı en sonunda şehid ettiler.

Huzeyl kabilesi Asım b. Sabit'in kafasını koparıp
Sulefe'ye satmak istediler. Sulefe iki oğlunun intikamını almak
istiyordu. Huzeyl kabilesi de bunu yüz deve karşılığı yapacak-
tı. Ama Allah (cc), Asım'ın duasını kabul etti ve Müşrikler,
Asım'ın bedenine el süremedi.

Müşrikler, Asım'ın bedenine doğru ilerleyince Allah
(cc) bir arı sürüsü gönderdi. Bu arılar Asım'ın bedenini koruy-
ordu. Müşrikler, Asım'ın bedenine yaklaştıkça arılar onları geri
püskürtüyordu. Bu hayret verici olayın üstesinden gelemeyen
Müşrikler: "Sabah olsun da o zaman hallederiz" dediler ve
oradan uzaklaştılar. O gece bir yağmur yağdı ve ortalık sel
oldu. Bu sel Asım b. Sabit'in bedenini aldı, sürükledi ve bedeni
bir daha görülmedi. Bu hadiseden dolayı Asım "Hami-
yyü'd-debr" (arıların koruduğu kişi) lakabıyla meşhur olmuş-
tur.

Bu olay Hz. Ömer'e (ra) anlatılınca: "Allah Teâla
elbette Mü'min kulunu muhafaza eder. Asım b. Sabit
sağlığında müşriklerden nasıl korundu ise Allah Teâla
da ölümünden sonra onun cesedine müşrik eli dokun-
durmadı" demiştir.

Mü'minlerden öyle adamlar vardır ki Allah'a
verdikleri söze sadık kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri
sözü yerine getirmiştir (şehit olmuştur). Bir kısmı da (şehit

olmayı) beklemektedir. Verdikleri sözü asla
değiştirmemişlerdir. (Ahzab, 23)

Asım b. Sabit ahdini hiç bozmadı ve Allah'a (cc)
verdiği söze sadık kaldı. Asım, hayatı boyunca Allah'ın (cc)
sınırlarını korudu. Karşılık olarak da Allah (cc) onun duasına
icabet etti ve bedenini Müşriklerle karşı korudu. Allah'ın (cc)
sınırlarını koruyan, O'nun (cc) için yaşayan bir kulu Allah (cc)
elbette mükâfatlandıracaktır. Allah (cc) adalet sahibidir. O'nun
(cc) için yaşayan bir kulun karşılığını verecektir. Asım b. Sabit
bunun güzel örneklerinden birisidir.

Böyle bir çağda yaşayan Müslümanların da aynı
şekilde Allah'ın (cc) sınırlarını korumak, dualarının kabulü için
zemin teşkil eder. Duamız kabul olmadığı zaman "Allah'ın
(cc) sınırlarını ne kadar koruyoruz" diye kendimizi
sorguya çekiyor muyuz? Allah (cc) kullarına zulmetmez,
insanlar kendilerine zulm ederler.

Siz Allah'ın (cc) sınırlarını koruyun, ahdinizi yerine
getirin. Allah (cc) da sizin duanıza icabet edecektir.

Asıl adı İbrahim bin Yahya et-Tecini Nakkaş olan Zerkali, 1029 yılında Endülüs (İspanya)'ün Toledo şehrine yakın bir köyde dünyaya geldi. Batı onu Arzachel adıyla bildi. Bu ismin kökü Arapça anlamı demir oymacı olan 'Zerkali en-Nakkaş' isimleriydi. Bu lakabı almasının sebebi demir ve onu şekillendirmek için eğitim görmüş olmasıydı yani kendisi demir ustasıydı.

Ebu'l Vefa gibi Zerkali'nin de adı ayın üzerinde bir kraterle verildi. Endülüslü olan Arap asıllı astronom, astronomiye sağladığı katkılar bilim dünyasında kabul gördü. Toledo'da bir rasathane kurdu. 1061 ve 1081 yılları arasında kendi kurduğu rasathanede yürüttüğü çalışmalarını bir kitapta topladı.

Geometri ve Astronomiye fazlasıyla hâkimdi. Küçük yaşta eğitim almaya başlaması onu döneminin astronomi öncüsü olmaya kadar getirdi. Eserleri İbn Rüşd, İbn Tufeyl ve Nureddin Batruci gibi birçok Müslüman bilim insanını da etkiledi.

Zerkali, Batlamyus modelini temel alarak gezegenlerin konumunu hesaplamaya yarayan 'Ekvatoryum' aleti hakkında iki eser yazdı. Bu eser Kral Onuncu Alfonso emriyle 13.yüzyılda İspanyolcaya çevrildi. Avrupa'da 'Safiha' adıyla ünlene bir usturlap icat etti. Gece ve gündüzün saatlerini belirleyen bu sayede ayın günlerini belirten özel bir saat tasarladı. Avrupa'da 17.yüzyılda yaygın olan saatlere öncülük etti.

Müslüman bilim insanı Batlamyusun aksine dünyanın gerçek yörünge noktası hareketini ve güneşin tadil merkezinin asırlık değişikliğe bağlı olduğunu keşfetti ve bu kanun haline geldi. Batlamyus bu noktaların değişmez olduğunu kabul etmişti. Güneşin yörünge noktasını 12 saniye kadar doğudan batıya doğru değiştirerek yeni bir teori ortaya attı ve değişim merkezi hakkındaki düzensizliği ortadan kaldırdı. Sadece İbranicesi kalan bir eserinde güneşin hareketinin sabit yıldızlara göre gösterdi ve bunu yapan ilk kişi oldu.

Batlamyusun Akdenizin boylam hesabı sonuçlarını 62 dereceden 42 dereceye doğru düzeltti. Güneşin yıllık hareketinin hızını saniye bazında hesapladı, elde ettiği sonuç günümüz değerlerine çok yakındı. Astronomiye kendini adayan bilim insanın hazırladığı güneş yılı modelinde güneş merkezdeydi, yavaş dairesel hareketlerle bir yılı tamamlıyordu bu fikir 13.yüzyıl ve 15.yüzyılda batılı bilim insanları arasında tartışıldı. Fikrini ortaya atmasından yüzyıllar sonra Kopernik bir eserinde bu modeli kullandı.

'*Tuleytula*' adıyla bilinen ilk astronomi cetvellerini düzenledi. Gezegenlerin güneşin ve yıldızların hareketlerini ölçümleyebilen bu cetveller kısa sürede Avrupaya yayıldı. Direkt olarak gök cisimlerinin konumlarını göstermeye yarayan bir almanak yani yıllık düzenledi.

Toledo tabloları olarak bilinen ünlü astronomik tabloları düzenledi daha önceki astronomik verilerin uyarlanmasına yardım etmekle kalmadı yeni materyaller de ekledi. Güneşin, ayın, yıldızların ve gezegenlerin astronomik hesaplarını ekledi. '*Tuleytula Zici*' olarak bilinen eseri 1450 yılında Latinceye tercüme edildi. Bu çeviri matematik temelli astronominin yeniden doğuşu oldu. Ayrıca kendisinden sonra yazılan eserlere kaynaklık etti.

1085'li yıllarda Toledo'nun Hristiyan Kral Altıncı Alfonso tarafından ele geçirilmesiyle birçok âlim hicret etmek zorunda kaldı. Ne yazık ki Müslüman bilim insanının Cordoba'ya gittiğine ya da öldürüldüğüne dair kesin bilgi bulunamadı.

¹ Çeşitli internet sitelerinde bu konuyla ilgili hazırlanan yazılı ve görsel materyallerden istifade edilerek hazırlanmıştır.

AYETLERLE KONUŞAN KADIN

Tebe-i Tâbiîn neslinden Abdullah İbni Mübarek hazretleri anlatıyor:

"Hacca gidiyordum. Irak-Suriye topraklarından geçerken yalnız bir kadına rastladım. Selâm verdim, selâmımı;

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَجِيمٍ

"Söz olarak Rahîm bir rabden selâm sözüdür onların duyacağı."(Yâsîn, 36: 58) âyetiyle aldı." Buralarda ne yapıyorsun?" diye sordum.

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

"Allah kimi yoldan çıkarmışsa, ona yol bulduracak yoktur."(A'râf, 7: 186) âyetini okudu. Anladım ki, yolunu kaybetmiş.

Nereye gittiğini sorunca;

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

"Bir gece kulunu Mescid-i Haramdan alıp Mescid-i Aksâ'ya götürün Allah'ı tesbih ederim." (İsrâ, 17: 1) âyetiyle karşılık verdi. Anladım ki, geçtiğimiz hac mevsiminde haccını tamamlamış, Kudüs'e gidiyor.

"Ne zamandan beri böyle yolunu kaybettin?" dedim.

ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا

"Tam üç gece (yani üç gündür)."(Meryem, 19: 10) dedi.

Yiyecek verme teklifinde bulundum;

ثُمَّ آمَنُوا الصَّيَامَ إِلَى الْبَيْتِ

"Sonra orucunuzu gün batıncaya kadar tamamlayın."(Bakara, 2: 187) âyetini okudu.

"İyi de Ramazan'da değiliz" dedim.

وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

"Kim Allah için nafile bir hayır yaparsa, Allah her hayrın karşılığını verendir, her şeyi hakkıyla bilendir."(Bakara, 2: 158) âyetiyle cevap verdi.

"Yolculukta oruç açılabilir" dedim.

وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ

"Ama orucu tutarsanız, bu hakkınızda daha hayırlıdır."(Bakara, 2: 184) âyetini okudu. Niye benim gibi konuşmadığını sordum.

مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

"Ağzından tek bir söz bile çıkmasın ki, yanında onu gözleyen ve o sözü kaydetmeye hazır bir gözcü bulunmamış olsun."(Kâf, 50: 18) dedi.

"Kimlerdensin?" diye sordum.

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

"Bu konuda bilgin yok (ailemi söylesem de tanımazsın). Sonra göz de, kulak da, kalp de (görmeden, kesin bilgiye dayalı olmadan verdiğin her hükümden) sorumludur."(İsrâ, 17: 36) âyetiyle cevap verdi.

"Hata ettim, hakkını helâl et!" dedim.

"Bugün size kınama yok. Allah, sizi bağışlasın."(Yusuf, 12: 92) dedi.

Deveme bindirip kafilesine ulaştırma teklifinde bulundum.

وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

"Hayır adına ne işlerseniz Allah onu bilir."(Bakara, 2: 215) âyetiyle mukabele etti.

Devemi yanına getirdim. Binecekken;

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ

"Mü'min erkeklere söyle, bakışlarını sakınsınlar."(Nûr, 24: 30) âyetini okudu.

Gözlerimi çevirdim. Binecekken deve ürküp kaçtı, bu arada elbisesi az yırtıldı.

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ

"Başınıza musibet olarak ne gelirse, bu bizzat işleyip, onu hak etmeniz sebebiyledir."(Şûrâ, 42: 30) âyetini mırıldandı.

"Sabret, deveyi bağlayayım!" dedim.

فَقَهْمَتَاهَا سَلِيمَةً وَكَلَّا أَتَيْنَا حُكْمًا وَعَلَمًا

"Bu hususta Süleyman'ı anlayışlı ve daha isabetli davranır kıldık"(Enbiyâ, 21: 79) âyetini okuyarak, devemi yönlendirme konusunda benim daha başarılı olduğumu kastetti.

Deveye bindi ve:

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ

"Bunu bize baş eğdiren Allah'ı tesbih ederim; yoksa bunu biz başaramazdık."

وَأَنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

"Ve sonunda şüphesiz Rabbimize döneceğiz!"(Zuhruf, 43: 13-14) âyetlerini okudu.

"Haydi!" diye, deveyi hızlandırdım.

وَأَقِصْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

"Yürüyüşünde (ve davranışlarında) vakur ol ve sesini yükseltme. Seslerin en çirkini, (bağırان) eşeğin sesidir!"(Lokman, 31: 19) mukabelesinde bulundu.

Yürürken şiir okumaya başladım.

فَأَفَرُّوْا مَا تَبِئْسَ مِنَ الْقُرْآنِ

"Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun!"(Müzzemmil: 20) dedi."Şiir okumak haram değil ki!" dedim.

وَمَا يَذْكُرُ إِلَّا أَوْلُوا الْأَلْبَابِ

"Bu hususu ancak gerçek idrak ve basiret sahipleri düşünüp anlar!"(Bakara, 2: 269) cevabını verdi. Bir süre gittik; sonra evli olup olmadığını sordum

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ

"Ey iman edenler! Cevabı verildiğinde sizi üzecek meselelerden sormayın!"(Mâide, 5: 101) âyetini okudu.

Derken kafilesine ulaştık ve "Kafile içinde kimsen var mı?" dedim.

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

"Mal ve evlât dünya hayatının süsüdür!"(Kehf, 18: 46) dedi.

Anladım ki, evlâdı var.

İsimlerini sordum:

وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا

"Allah İbrahim'i dost edindi;

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

Allah Musa ile konuştu;

يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ

Ey Yahya, Kitaba kuvvetle tutun!"(Nisâ, 4: 125, 164; Meryem, 19: 12) âyetlerini okudu.

Ey İbrahim! Ey Musa! Ey Yahya! diye kafileye doğru seslendim.

Nur yüzlü üç genç "Buyur!" diye çıkageldi. Kadın onlara para verip:

فَاتَّعْتُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرُوا أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا

"Bununla içinizden birini şehre yollayın! Yemeklerin helâl ve temiz olanına baksın ve size bir yiyecek getirsin. Dikkatli davransın!"(Kehf, 18: 19) dedi.

Yiyecek gelince bana;

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ

"Geçmiş günlerinizde yaptıklarınızın karşılığında şimdi afiyetle yiyip için!"(Hâkka, 69: 24) dedi.

Çocuklara, "Annenizin bu durumunu bana söylemezseniz bu yemekten yemem!" dedim:

"Annemiz" dediler, "Ağzından Cenab-ı Allah'ın gazabını çekecek yanlış bir söz çıkar korkusuyla 40 yıldır böyle sadece Kur'an'la konuşur.

Yüce Rabbimiz bize de Kuran-ı Kerim'i anlamayı, idrak etmeyi ve O'nun emirleri çevresinde bir hayat yaşamayı nasip etsin.. Amin.

¹ Yedi Güzel Kadın- Abdülaziz Yılmaz

<https://www.arifarslan.com/makalelerim/83-kuran-ile-konusan-kadin.html>

80'li yıllardan itibaren, 90'larda da gördüğümüz gibi yükselen İslami hareketin radikal yorumlarında da “Kuran bize yeter” yaklaşımının yer yer öne çıkmış olduğuna şahid olduk. Bu tarz bir yaklaşım, ilk başlarda hepimize cazip geliyordu. Tarih içinde oluşan geleneklerin ve en önemlisi hadislerin Kur'an süzgecinden geçirilmesi gerektiği vurgulanıyor ve bütün ayrılıkların nedenlerinden biri olarak da gösteriliyordu. İlk önce mezheplere eleştiri getirilmeye başlandı. Zamanla bu, hadis eleştirilerine doğru evrildi. Artık son dönemlerde, Kur'an ayetleri de anormal yorumlarla ele alınmaya başlandı.

Onlara göre hadisler, Hz. Peygamberden çok sonraları yazılmıştı ve rivayetler sonradan derlenip, toparlandı. Dolayısıyla hadisleri bir referans olarak almaktan ziyade onları rivayet kültürü olarak görmek ve Kur'anı Kerimin mealine bakıp Kur'an'a uyanı almalı, uymayan atılmalıydı.

Hadislerin güvenilirmez olduğu yargısı son zamanlarda hızla yayıldı ve hadis dendiğinde daha da ileri giderek sanki bu mealci arkadaşlara bir hadis okunduğu zaman, sıradan birinin sözünü dinler gibi olmakla kalmıyorlar, aynı zamanda ciddiyetsizce ve bıyık altından gülererek geçiştirenler bile olmaya başladı.

Sadece Kur'an demek, nefse hoş gelse de bunun arkasında aslında İslam dinini yıkıcı ve ortadan kaldırmaya dönük bir hinliğin içyüzünü bu makalemizde ortaya koymaya çalışacağız.

Mealciliğin ana felsefesi, Kur'anın metnini herkesin istediği gibi yorumlamaya elverişli olduğu iddiasıdır. Bu iddiayı temellendirirken de Kur'an'da Kur'anın apaçık ve anlaşılır olduğu ile ilgili ayetlere gönderme yapmaktadırlar, bu doğrudur. Kuran akli, tefekkürü emretmekte ve ayetlerin açık olduğunu ifade etmektedir. Ancak açık ve anlaşılır ayetler olduğu gibi, hayata uygulamada da Hz. Peygamber ve Sahabenin uygulama biçimlerine ihtiyaç duyduğumuz ayetler vardır. Daha da önemlisi önümüzde Kur'an ve Sünnet net olarak dursa bile, ilgili sorun veya meseleye yönelik bir hükmü çıkarabilmek için, ciddi bir usul, ilim ve ehliyet de ihtiyaç vardır.

Kur'an-ı Kerim'in Allah Rasûlüne itaati, Allah'a itaatle aynı cümlede ve birini diğerine atfederek vermesinden, ikisinin de farklı şeyler olduğu dolayısıyla Peygamber'in tebliğ ettiği Kur'an gibi, Sünnetinin de esas alınması gerektiği anlaşılr. Mademki Allah Rasûlü Rabbinden aldıklarını tebliğ ediyor, o halde getirdiği de bildirdiği de Rabbini razı edecek hakikatler bağlamında değerlendirilir. Bu durum, Allah Rasûlüne itaat etmeyi Allah'a itaat etme seviyesine çıkarır. Zira "Kim Rasûl'e itaat ederse muhakkak ki Allah'a itaat etmiş olur"(Nisâ, 80) buyrulmaktadır. Şariat, Allah Rasûlünün sünnetiyle kâmil olduğundan Müslümanlar aralarında hükmetmek için Allah'a ve Rasûlüne çağrıldıklarında "işittik ve itaat ettik" derler.

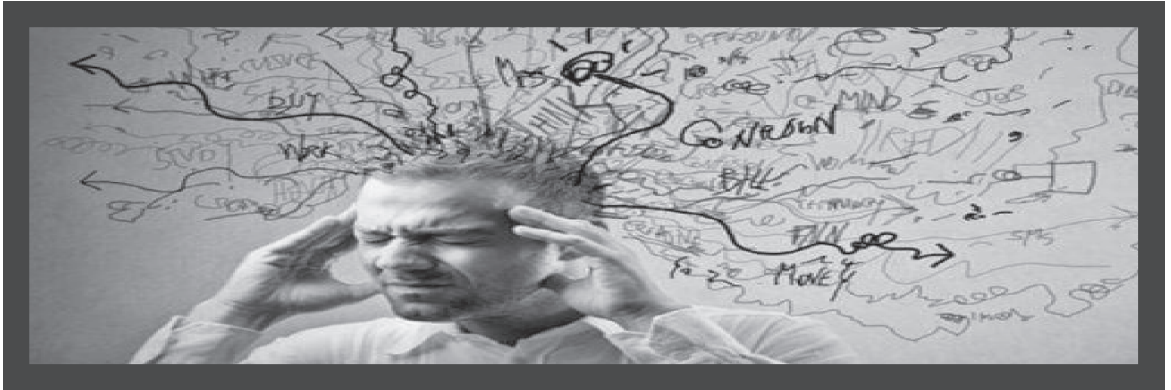
Namazların hangi vakitlerde, kaçar rekât ve nasıl kılınacağı, hangi rükünlerde nelerin okunacağı (rukû ve secde hariç), orucun nasıl tutulacağı, zekatın hangi mallardan ve ne kadar verileceği, hacın nasıl yapılacağı gibi hususlar Kur'an'da olmadığından Allah Rasûlünün sünnetiyle beyan edilmiştir. Fıkıh kitaplarında yer alan hükümlerin önemli bir bölümünün çözümüne hadisler üzerinden ulaşılmıştır. Sünnet aynı zamanda Kur'an-ı Kerim'de yer almayan pek çok meselelerin hükmünü de belirtmiştir. Bir kadının âdet halinde namaz kılamayacağı ve oruç tutamayacağı buna mukabil sadece tutamadığı oruçları kaza edeceği Nisâ Sûresi'nin 43. ayet-i kerimesinde; karabet, rada ve sıhriyet yoluyla evlenilmesi haram olan kadınlar zikredilmiş, bir sonraki ayette ise bu kadınlardan başkaları ile evlenmenin helal olduğu beyân edilmiş fakat bir erkeğin hanımı üzerine onun teyzesi ile evlenmeyeceği, şuf'a hakkı ile ilgili hükümler, ninenin mirastan alacağı pay gibi hususlar sünnet tarafından belirtilmiştir. Pek çok hadisin doğrudan özrürlü 10 kadının da Allah Rasûlüne gelip "Bu halde namaz kılalım mı Ya Rasûlallah" diye sormaları dolaylı olarak göstermektedir ki bu kadınlar âdet kanı gördüklerinde namaz kılmıyorlardı ki özrü de âdet bağlamında değerlendirip Allah Rasûlüne sorma ihtiyacı hissetmişlerdir. Kadınların âdet hallerinde ibadet etmeleri gerektiğini savunanların neredeyse tamamının "Kur'an Müslümanı" olması aslında niçin Sünnet'i inkar ettiklerinin de cevabıdır.

Mealcilik, Peygamberimiz dahil bütün sahabe nesline bile tanımadığı tefsir-te'vil yetkisini kendi akıllarına tanımakla keyfemayeşa(arzularına göre) bir aymazlık içindedir. Peygamberimizi, Sünnet'i, sahabe neslini, geçmiş bütün ilmi müktesebatı pervasızca devre dışı bıraktığından "alaturka deizm" (Bedri Gencer) olarak isimlendirilmeyi fazlasıyla hak ediyor. Kur'an'ın vazih metnine işkence pahasına her türlü absürt yorumu dayatırken peygamberimize sadece "pasif bir postacı" muamelesi yapabilmektedir.

Evet, Kur'an-ı Kerim apaçık bir kitaptır çünkü onun Allah'ın keliması olduğunda şüphe yoktur, onda şirk ve tevhid sınırları çizilmiş; hidayet yolları, helal ve haramlar ortaya koyulmuştur. Ancak bunları "Resulünün açıklaması" Allah tarafından verilen bir görevdir.

Kur'an-ı Kerimin hiçbir yerinde "siz bu kitabı alın okuyun istediğiniz gibi anlayın" denmediği gibi tam tersine bir çok yerde "Allah ve Resulü" tabiri geçmekte, Resule itaat ve ittiba istenmekte, O'na itaatın Allah'a itaat, O'na isyanın Allah'a isyan olduğu beyan edilmektedir.

Dolayısıyla bu iddialar tamamen yersiz ve Müslümanları "Kur'an Sünnet" bağlamından uzaklaştırmaya yönelik art niyetinin göstergesidir. Bu kişiler "apaçık bir sapkınlık" içerisindedirler.

¹ Nur:51

² Şahin Doğan

³ ihvanlar.net

Giyim, örtünmek ve dış etmenlerden korunmak, tarih boyunca her dönem ve her ulusun örf ve adetlerinde yer alan bir olgudur.

İnsan fıtratına yerleştirilmiş olan utanma duygusu, bu şekilde kendini göstermektedir. Tarihi kaynaklar, her dönemdeki toplumun bir giyim ölçüsü olduğunu, örtünmenin her dönem ve bölgede değişiklik gösterdiğini bizlere göstermektedir.

Bu giyim ölçüsünün temelini ise, Allah'ın (c.c) önceki topluluklara gönderdiği şeriat kanunlarına dayandığını söylersek yanlış olmayız herhalde. Nitekim zaman içerisinde bu kanunlar tahrif edilerek, çeşitli şekillerle günümüze kadar gelmiştir. Bu hususa birçok örnek verilebilir.

Örneğin, cahiliye Arap toplumunda yaşayan bir kadın, başını kapatmadığında bacakları çıkacak olsa dahi eteğini kaldırıp başını kapatması gerekmektedir.

Yahudi toplumunda ise evli ile bekâr kadının ayrımını, saçlarını peruk ya da herhangi örtüyle örtmeleri belirlemektedir.

Aynı şekilde Çinliler de uzun süre boyunca ayaklarının ortaya çıkmasını iffetsizlik saymışlardır.

Medeniyet merkezi diye öne sürülen Avrupa'da ise, kadın dışarı çıkarken göğsünün önemli bir kısmını insanların göreceği şekilde sergilerken ayak bileklerinin görünmesi iffetsizlik saymıştır.

Çağımızın Batılı kadını ise; kendisine yabancı olan, mahrem akrabası olmayan erkeklerin yanında en azından başını, boynunu, kısmen gerdanını, kollarını ve diz kapağı hizasından aşağıya kadar bacaklarını açmakta, ayrıca sayılan yerlerini güzel göstermek üzere tedbirler alıp makyaj yapmaktadır. Modern, çağdaş, ileri olmanın ölçüsü batı olunca; bu tarz giyinme, çağdaş medeniyetin gerekliliği olarak görülmektedir.

Yüce Rabbimiz, sayılan tüm bu giyim ölçülerini geride bırakarak, insan fitratına uygun olacak giyim kuşam şeklini, kendi kelimasında özetle belirtmiştir.

"Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve mü'minlerin hanımlarına söyle, dışarı çıkarken üstlerine cilbablarını alsınlar. Bu, onların tanınmasını ve bundan dolayı incitilmemelerini sağlar. Allah, Gafurdur, Rahimdir."

Allah (c.c)'ın bu emrine karşı, hayatlarında batıyı örnek alıp, batılı değerleri ve uygulamaları evrensel sayan bazı modernistler, Müslüman kadının da batılı kadın gibi açılmasını arzulamaktadır. Onlar, bu arzularını gerçekleştirmeye çalışırken, bu fasid yaşam tarzını; çağı yaşamanın ve çağa ayak uydurmanın gerekliliği temeline oturtmaya çalışmaktadırlar. Bu fasid düşüncelerini engelleyen konuyla ilgili naslarda; hakikatten uzak, heva ve heveslerine uygun bir şekilde tevill etmeye çalışmaktadırlar.

Onlar, bu konuyla ilgili tevillerini; naslarda yer alan örtünme emrini, ayetin indiği dönemin örf ve adetlerine bağlayarak veyahut da nassın üslubunun bağlayıcı bir emirden ziyade, bir tavsiye niteliğinde olduğu iddiası üzerine inşa etmektedirler.

Bizler, modernist aklın bu düşüncelerinden uzak olduğumuzu belirterek; konuyu naslar ışığında, selef-i salihinin yorumları çerçevesinde ele almaya çalışacağız.

Öncelikle yukarıda vermiş olduğumuz Ahzab suresinin 59. ayetinde yer alan cilbab kelimesinin üzerinde duralım.

"Eşlerine, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına (dışarı çıkarken) üstlerine örtü almalarını (cilbab adı verilen dış giysiyi bürünmelerini) söyle. Bu onların tanınmalarını ve bundan dolayı incitilmemelerini daha iyi

sağlar..."

Ayette belirtilen cilbab kavramını kısaca; vücuda giyilenden ziyade bürünülen ve normal giysinin üzerine atılan bir dış giysi olduğu şeklinde açıklayabiliriz.

Bu kavramın kullanılmasının sebebi ise nassın kendisinde açık olarak zikredilmektedir:

"Tanınmaları, diğerlerinden ayırt edilmeleri ve bu sebeple incitilmekten kurtulmalarıdır."

Ayetin nüzul olduğu devirde halen köle ve cariyeler bulunma, bu cariyeler ve köleler çarşıda pazarda alınıp satılırdı. Bu cariyeler ve köleler, diğer insanlar tarafından el ve dil ile sürekli rahatsız edildikleri olurdu. İslam; bu ve benzeri naslarla, bir yandan bu gibi olumsuz davranışları önlemeye çalışırken, bir yandanda hür kadınların da cariyelerle nasılsız edilmelerini önlemek üzere tedbir almıştır. Bu nasta zikredilen hükmü, nüzul olduğu dönemin şartları üzerine bina etmeye çalışan bir takım modernist tevillci, günümüzde artık köle ve cariyeler sisteminin olmadığını öne sürerek; bu nassın hükmünü yitirdiğini ve dolayısıyla tesettürün de hükmünün kalktığını ileri sürmektedirler.

Ancak unutulmamalıdır ki; tesettürü emreden başka bir ayet daha mevcuttur.

Yüce Rabbimiz Nur suresinin 31. Ayetinde bu hususta şöyle buyurmaktadır:

"Mü'min kadınlara da söyle: Gözlerini haramdı sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Ziynet yerlerini açmasınlar. Bunlardan kendiliğinden görünen kısmı müstesnadır. Başörtülerini yakalarının üstüne koysunlar. Ziynet yerlerini kendi kocalarından, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından, kendi erkek kardeşlerinden, kendi kardeşlerinin oğullarından, kız kardeşlerinin oğullarından, kendi kadınlarından, kölelerinden, erkeklik duygusu kalmayan hizmetçilerden veya henüz kadınların gizli yerlerine muttali olmayan çocuklardan başkasına göstermesinler. Gizleyecekleri ziyinetleri bilinsin diye ayaklarını da vurasınlar. Ey müminler! Hepiniz Allah'a tövbe edin, umulur ki kurtuluşa erersiniz!"

¹ Hayrettin Karaman, İslami araştırmalar, C.10, S. 274, Say. 4, 1997

² Ahzab, 59

³ Nur: 31.

Ayette görüldüğü üzere, zikredilen emir; iffeti korumaya yönelik olup, kesin emir ifadeleri ile dile getirilmiştir. Bu ayet ile ilgili kısa bir araştırma yapan herkes görecektir ki; önceki dönemlerde yaşayan kadınlar, aynen günümüzde olduğu gibi, süslerini ve takılarını göstermek için örtülerini arkaya doğru atarak, takıların takıldığı yerleri açıkta bırakmaktaydılar. Bunun üzerine nüzul olan bu ayetle, kıyamete kadar baki olacak hüküm açıklanmıştır.

Bu hükümde emir ifadeleri ile zikredilen "süslerinizi göstermeyin... ayaklarınızı yere vurmayın... başörtülerinizi önden yakalarınızın üstüne doğru bağlayın..." vb. cümleler; bu hükmün sadece o dönemde yaşayan bayanlara mahsus olmadığını, aksine; kıyamete kadar yaşayan bütün müslüman kadınlar için geçerli bir hüküm olduğunu ortaya koymaktadır.

Dikkat edilirse burada yer alan emir cümleleri; yumuşak bir eda ile, "örtünürlerse onlar için daha iyi olur" gibi bir öneri/tavsiye niteliğinde olmamış ve sadece o döneme has bir emir gibi görünecek herhangi bir kelime ile değil, genel ve kat'i bir emir şeklinde gelmiştir. Sadece bu ayet bile, çağdaş yorumcuların fasid tevîl ve fıkriyatlarını çürütmekte ve tesettürün kişisel bir tercihten uzak, Allah'ın kat'i bir emri olduğu hakikatini ispat etmektedir.

Burada zikretmemizin faydalı olacağına inandığımız bir diğer husus ise; tesettür emrinin sadece bayanlara mahsus olmadığı, bu emrin aynı şekilde erkeğide kapsadığı gerçeğidir. Bu hususta gibi zannedilmektedir. Ancak bu emre erkekler de muhataptır. Kendisine ittiba edilmesi için gönderilen Hz. Peygamber (a.s) bu hususu; "Ben evde, seferde, gece ve gündüz sirval giyerim. Çünkü ben örtünmeyle emrolundum. Bundan daha iyi örten bir şey bulamıyorum" sözleriyle ifade etmiştir.

Hadiste zikredilen 'Sirval'; halk arasında 'şalvar' olarak bilinmektedir. Geniş bir pantolon türüdür. Hadiste anlatılmak istenen husus ise; erkeğin giydiği elbisenin geniş olup vücut hatlarını belli etmeyecek bir şekilde olmasıdır. Bu ve benzeri hadislerden anlaşılabacağı üzere; tesettür ve vücut hatlarının belli ettirilmemesi kuralı yalnızca kadına özgü değildir.

Bunun dışında hatalı düşüncelerden biri de; erkeğin tesettürünün sadece göz kapaklarından ibaret olduğu yanılgısıdır. Hakikatte erkeğin tesettürünü, modernist düşünceye sahip kimseler gibi, sadece göz kapakları ile sınırlamak, hatalı bir düşüncedir. Erkeğin tesettürünün genel çizgiler dahilinde nasıl olması gerektiği hususu, kısaca şu şekilde açıklanabilir:

"Dikkat çekici olmamalı, sade ve yalın olmalı.

Belli bir yeri kapatmaktan ziyade bütün vücudunu kapatacak şekilde olmalı.

İnce ve şeffaf olmamalı; kalın ve teni göster-

meyecek şekilde olmalı.

Vücut hatlarını gösterecek derecede dar olmamalı; aksine geniş ve bol olmalı.

Karşı cinse yakın olmamalı; Müslüman şahsiyetine ve kimliğine uygun olmalı.

İlgileri üzerine çekecek şekilde olmamalı; sadeliğe dikkat edilmesi gerekir.

Davranış ve hareketlerinde civıklıktan ziyade; vakarlı bir şekilde hareket etmeli.

Sesinde ve davranışlarında ilgi uyandırmamalı, ciddi bir üslup kullanılmalıdır."

Hülasa;

Tesettür, genel itibarıyla bir örf ve adetten ibaret olmayıp, İslam'ın kat'i bir emridir. Müslüman erkek ve kadınların da, gücü nispetince bu emre uyması ve hassasiyet göstermesi gerekiyor.

Bu açıklamalardan sonra İslam'da erkek ve kadının giyim ölçüleri ile ilgili Mezheplerin genel görüşlerini kısaca şöyle açıklayabiliriz.

Hanefî Mezhebi:

Hanefî mezhebinde erkeğin avreti, namaz içinde göbekte diz kapağı arasındır ve diz kapağı avrettir; göbek ise avret sayılmamaktadır.

Namaz dışında da erkeğin avreti, hem erkeklere hem de kadınlara karşı dizkapağıyla göbek arasındır; göbek ise avretten sayılmaz.

Kadının avretine gelince, namazın içinde yüzü, ellerinin dışları ve içleri hariç bütün bedenidir. Ebû Hanife ve İmam Kêrhî'ye göre ayaklar aşık kemiğinden aşağı olacak şekilde avret değildir. Ebû Yusuf'un Ebû Hanife'den rivayet ettiğine göre eller, dirseklere kadar avret sayılmaz. Bazıları da, dirseklere kadar namazda avret, namaz haricinde avret değildir, derler. Kadının, yüz hududu hizasından aşağıya sarkan saçları (örgüler gibi), namazda avret değildir ama fitneye sebebiyet verdiğinden ötürü ona bakmak haramdır.

İbn'î Hümam Şerh'ül-Hidaye'de dediğine göre, her iki diz de açık olsa ve uyluk kapalı ise namaz caizdir. Keza eğer kadının dizinden aşağısı dörtte birinden az açık ise, ittifakla namaz caizdir. Dörtte bir veya fazla açık ise caiz olmaz. Fakat Ebu Yusuf'a göre yarısından az açık ise bunda beis yoktur. Yarısı veya yarısından fazla açık ise, o zaman caiz olmaz. Keza eğer kadının başının hizasından sarkan saçından (örgü) veya karnından veya sırtından veya kulağından veya uyluğundan dörtte birden az miktarı açık ise, namazı caizdir. Dörtte bir veya fazlası açık ise, o zaman caiz olmaz. Ebû Yusuf'a göre ise bunların yarısından az-

⁴ "İbn Ebi Hâtim, Mukâtil'den bildirir: Bize bildirildiğine göre Câbir b. Abdillâh el-Ensârî şöyle anlatmıştır: Esmâ binti Murjîd, Haris oğullarının yanında bulunan bir hurmalığında idi. Ayaklarındaki halıhalları, göğüsleri ve saç örgüleri görünen izarısı kadınlar yanına geldi. Bunun üzerine Esmâ: "Bu ne kötü bir şeydir!" deyince, Küce Allah: "İddâ'min kadınlara da söyle, göğüslerini haramdan sakınsınlar, izarısını korusunlar. Görünen kısımlar müstesna, zinnetlerini göstermesinler. Başörtülerini ta yoklarının üzerine kadar salsınlar..." (Nur: 31) âyetini indirdi." (Bkz. Suyûtî, ed-Durru'l-Mensûr ft-Tefhîr bil-Mesur, Nur: 31 âyetin tefsiri)

⁵ Heysemî, Mecma'u'l-Zevaid, c. 5 s. 122

⁶ Muhammed Emin Yıldırım, Muhterem Ahlak Dersleri, 51

⁷ Esmâüddin el-Bâberî, el-İnşâ, 1/259

⁸ İbrahim El-Halebi Günyetül-Mümteli fi Şerhi Münyetül-Musallî 5:212; İbn'l. Abidin, C.1. 5:270-271, Halebi Sağır, 5:106

miktarı açık ise namaz caizdir. Yarısı veya yarısından fazlası açık ise o zaman caiz olmaz. Bazı ulemaya göre örgünün tümü de açık ise caizdir.

Şâfiî Mezhebi:

Erkeğin avreti namaz içinde, diz ile göbeğinin arasındır.

Namaz dışında da erkeklere ve mahrem kadınlara karşı, diz ile göbek arasındır. Yabancı kadınlara karşı ise bütün vücudu avrettir. Fakat bazı kaynaklara göre erkeğin yabancı kadınlara karşı da avreti, diz ile göbek arasındır.

Kadının avretine gelince, namaz içinde el ve yüz hariç bütün vücududur.

Namaz dışında da yabancı erkeklere karşı, el ve yüz hariç her yeri avrettir. Bazı ulemalara göre Müslüman kadının kendi evindeki normal hizmeti esnasında açılan boynu ve kolları avret değildir. Kendisi bu yerleri açabilir, ona şehvetle bakan erkek vebal altına girer.

Malikî Mezhebi:

Erkeğin avreti namaz içinde ikiye ayrılmaktadır.

İlki; sadece arka ve ön uzuvlarıdır. Eğer ki her yer açık olup sadece ön arka avret bölgesi kapalı ise namaz sahihtir. Yani bu yerleri örtecek uzun bir elbise kâfidir ancak, tercih edilmemektedir.

İkincisi de; diz ile göbek arasındır.

Namaz dışında da erkeğin hem erkeklere hem de mahrem kadınlara karşı avreti göbek ile diz arasındır.

Kadının avretine gelince; namaz içinde bu da ikiye ayrılmaktadır:

İlki; baş, boyun, kol dirseklere kadar, baldırlar ayaklara kadar, göğüs, göğüsün arkadan hizası ve memeler hariç bunların dışındaki bütün bedenidir. Yani kaba avret, memelerin aşağısı ile diz kapağı arasındır. Eğer bunlar açık ise, kadın namaz kılamaz. Fakat hafif avret; memeler, onların arkadan hizaları ve onlardan yukarısı ve dizlerden ayaklara kadar ve dirseklerden ellere kadar açık ise namaz kılabilir.

İkincisi de; baş, boyun, göğüs, göğüsün arka hizası, memeler, eller dirseklere kadar ve ayaklar dizlere kadar hafif avrettir. Bunlar açık olsada kadın namaz kılabılır ama, bunların açılması ya haram veyahut da mekruhtur.

Evet, meme arkadan hizası ve bunların yukarısı ve dizlerden aşağısı açık iken namaz caiz ise ve namaz içinde açılması namazı bozmuyorsa da tam örtü bulununca ve vakit varsa iade etmek müstehaptır.

Bu mezhebe göre erkeğin kasık, kalça, kalçaların arası dübüür halkasının çevresi açık iken namaz kılmaması caizdir ama, bu vaziyette namaz kılan kişiye namaz vakti varsa tam örtünüp iade etmesi müstehaptır. Kasıktan yukarısı, kalçadan yukarısı veya uyluk açık iken namaz kılsa iade etmesi müstehap değildir. Yani ön ve arkayı örtecek bir

şort giyse kâfidir.

Namaz dışında kadının mahremi olan erkeklere karşı avreti; baş, boyun, eller dirseklere kadar ve ayaklar dışındaki bütün bedenidir. Buna göre kadın, kendi erkek mahremine de göğsünü, bacaklarını, memelerini gösteremez. Yabancı erkeklere ise, sadece el ve yüzünü gösterebilir. Müslüman kadın, kâfir erkeklere hiçbir yerini, hatta yüz ve ellerini de gösteremez.

Hanbelî Mezhebi:

Hanbelîlerin bir görüşüne göre namaz içinde kadının eli de avrettir, o da kapanacaktır. Bir rivayete göre de el avret değildir.

Namaz dışında da kadının mahrem erkeklere karşı avreti; yüz, boyun, baş, eller, ayaklar ve baldırlardan başka bütün vücududur. Yabancı erkeklere karşı el ve yüz dâhil bütün vücudu avrettir. Her yeri kapatması gerekir.

...

Sonuç olarak diyebiliriz ki mezheplerin kadın ve erkeklerin avreti hakkındaki farklı içtihatları, insanların bölgeden bölgeye değişiklikleri sebebiyledir. Afrika bölgesinde yaşayıp imkânları kıt, elbise bulmakta sıkıntı çeken veya halk arasında belli mevki sahibi olmayan, taşrada köyde yaşayıp rençperlik gibi işlerle uğraşan erkekler ve kadınlar ile şehirli ve imkânları bol olanlar aynı ferahlıkta olmadıklarından ötürü tesettür hususunda aynı değerde tutmak doğru bir yaklaşım değildir. Ancak tesettürün belirlenen ana hatlarına uymak şartıyla bu husus uygulanmalıdır.

İmam Şarani el-Mizan el-Kübra'da konuyla ilgili hadisleri açıklarken der ki: bu fetva; fellah, rençper, hizmetçi gibi kimselere aittir. Medeni, imkânları bol olan insanlara fetva yoktur. Onlar namazda tam tesettüre riayet edecekler, namaz dışarında da mürüvvet kırıcı açıklıktan uzak kalacaklardır.

Bizim bu hususta müslüman erkek ve bayan kardeşlerimize acizane tavsiyesimiz; ahirzaman fitnesinin yoğun olarak yaşandığı böyle bir durumda kendilerine düşen görev, fetvalarla hareket etmekten ziyade takvaya yaraşır şekilde hareket etmeleri, şüpheli şeylerden gücü nispetlerince kaçınmaları ve tesettüre her yönüyle ihtimam göstermeleridir.

En doğrusunu Allah (c.c) bilir.

⁹ El-Hulaset, Şerh-i Kebir, Günyetül-mümteli, (Avret bölümleri)

¹⁰ Muğni-l Muhtaç, C.1. S.185

¹¹ el-Fikhü Alel-Mezahibil Arbaati, C.1. S.192

¹² Kardavi el-Helal vel- Haram, Tesettür bölümü

¹³ Kitabül-fıkıh alal-mezahibil-arbaati C.1. S.189

¹⁴ Sabuni Ravâyi, 11/156

¹⁵ Bu sınıfta futbolcular da dahil edilmektedir.

¹⁶ Şarani, el-Mizan el-Kübra C.1. S.87-169

İşini kuru ve taşı
Onu güzelleştirecek yere
Huzur içinde yaşar gidersin
Muhatap olursun güzel sözlere.
İnsanlara iyilikle muamele etmezsen

Dostundan cefa görür
Çekersin zamanın elinden
Sabret yarına kadar az ise bugünün
rızkı
Umulur ki giderilir vaktin sıkıntıları.
Dostluğunda hayır yoktur
Giriyorsa renkten renge bir kimse
Ve eğiliyorsa gittiği yöne
Rüzgâr nereden eserse.
Ne kadar çoktur dostlar sayıldığında
Halbuki ne kadar azdırlar
Musibet anlarında.

NEPOTİZM

İnönümüzde işsizlik başını almış gidiyor. İnsanlarımız iş bulamamaktan ve atanamamaktan isyan ediyor. İnsanımızın böyle bir bollukta "AÇIZ, AÇ" diyerek serzenişte bulunacağını hiç hayal etmezdim. Kapitalist toplumlarda ve serbest piyasa ekonomisini benimseyen **ülkelerde bu tabloların oluşması nahoş bir görüntü vermektedir.**

İnsanlarımızın "geçim kaygısı" ile geçirmedikleri bir gün bile kalmadı. Aldığı maaşın yarısını kiraya ödeyen bir adamın bir gününü kaygıdan nasıl kurtarabilirsiniz ki? Bu kaygı zamanla yerini nefrete ve öfkeye bırakacaktır.

İnsanların bir kısmı "geçim sıkıntısı" ile yaşamaya çalışırken bir kısmı da "lüks hayat" içinde yaşamını sürdürmektedir. Bu konfor içinde gününü gün eden vatandaşların bazıları, halkın deyişle "torpil" ile başa gelmişlerdir ve hayatlarını bu şekilde "lüksleştirmişlerdir."

Kayırmacılık bir toplumda hoş görülme- en bir davranış biçimidir. Adam kayırmak bir müddet sonra insanların öfkelerini üzerine çeker, güven duygusunu zedeler, kolektif bilinci dumura uğratar. Adam kayırmak küçük işletmelerin çöküşüne, holdinglerin batmasına, ülkelerin gerilemesine ya da çökmesine yol açar.

Adam kayırmaman birçok çeşidi vardır. Bu yazımızda "akraba kayırmacılığı" denen "Nepotizm" konusunu irdeleyeceğiz.

Adam Kayırmanın Çeşitleri

Tribalizm: Aşiret ya da aile üyelerinin tamamını kayırmak

Kronizm: Eş ya da dostunu kayırmak

Partizanlık: Aynı siyasi parti üyesi diye adamını kayırmak

Hemşericilik: Sadece aynı şehirlili diye adam kayırmak

Patronaj: İktidarı ele geçiren siyasi partinin kamu kurum ve kuruluşlarına eski müdürleri tasfiye edip yerine kendi adaylarını geçirmesi

Klientelizm: Kamuda bulunan mevcut kaynakların ve zenginliklerin kamu hizmetini iyileştirmek ya da toplumun yararını göz ardı ederek ihale ya da özelleştirme gibi yollarla eş, dost, aynı siyasi partiden olan kişilere verilmesi

Nepotizm: Akraba kayırmacılığı. Kayırmacılık konusu genel olduğu için biz nepotizm özelinde bu konuyu inceleyeceğiz.

Nepotizm, Cambridge sözlüğünde şu şekilde

tanımı yapılır: Kişinin kendi ailesi veya akrabaları için iyi işler veya haksız avantajlar elde etmek üzere gücünü veya etkisini kullanmasına nepotizm denilir. Yani elde olan bir güç ya da otoriteyi kendi akrabaları için kullanmayı ifade eder.

Nepotizm kavramının kökeni Orta çağ ve 17. yüzyılın sonlarına kadar uzanır. O dönemlerin Katolik papaları ve piskoposları kendi yakınlarına birtakım pozisyonlar verdikleri için bu kavram oluşmuştur. Papaların "İffetlilik" (Chastity) Yemini olduğundan dolayı bu kişiler evlenmezlerdi ve çocukları bu yüzden olmazdı. Bundan dolayı babadan oğula yetki devredermiş gibi kendi yeğenlerine mevki ve makam verdiler. Aslında Nepotizm kavramının bu yüzden "Nepot, Nephew" kökeninden geldiğini görebiliriz.

Günümüzde eskiden olduğu gibi akraba kayırmacılığı mevcuttur. Yalnız her ülkede ne kadar ve ne şekilde olduğu tartışma konusudur. Nepotizm toplumda yara açan bir meseledir. Dünyanın konjonktürüne baktığımızda bu yaranın kabuk bağlaması zor görünüyor.

Dünyada Nepotizm

Dünyanın her yerinde adam kayırma ve nepotizm görülebilir. Şekil ve yaygınlık olarak değişkenlik gösterse de nepotizmin olmadığı ülke yoktur. Nepotizm doğu toplumlarında daha fazla görülür. Bunun birçok sebebi vardır: Geleneksel aile yapısı, akrabalık bağları, İslam dininin Sıla-i Rahim vucubiyeti ve dinlerin akrabaya yardım ibadeti sayılabilir. Batı toplumunda ise bireysel özgürlük esas alındığı için bireysellik (individualizm) daha yaygındır. Bireysellik de toplumda bencillik yaratır. Her ne kadar Batı toplumunun kendi içinde nepotizm ayyuka çıkacak şekilde olmasa da bürokraside ve şirket sahiplerinde nepotizmin varlığı yadsınamaz bir gerçektir.

Dünyada Nepotizm Örnekleri

Avustralya'da 2009 yılında, Queensland Eyaleti seçimlerini kazanan Anna Bligh; kocası Greg Whithers'i, torpille "İklim Değişikliği" ofisine başkan yapmıştır.

Belçika'da 2005 yılında Eski senatör ve bakan Louis Tobback oğlu Bruno Tobback'i henüz 35 yaşındayken "Çevre ve Emekli Haklarından" sorumlu bakan yapmıştır.

Çin'de Politbüro üyesi Li Jianguo, 32 yaşındaki yeğeni Zhang Hui'yi Jining Belediye Komitesi sekreterliği pozisyonuna getirmiştir.

Fransa'da Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy önce

¹ Özkan A, Erdem R. Yönetimde Kayırmacı Uygulamalar: Kavramsal Bir Çerçeve, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (20) 2014/2, s. 186-197

² Nihat, Nepotizm ve Günümüzde Liyakat Problemi (31.08.2020), <https://parlakjournal.com/nepotizm-ve-gunumuz/> Erişim Tarihi: 07.10.2020

³ Sarıboğa Merve, Nepotizmin Örgütsel Bağlılık ve İş Doyumuna Etkisi ve Otel Çalışanları Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Ocak 2017, s.20

küçük oğlu Jean Sarkozy'yi iş hayatına sokmuştur daha sonra yolunu açmıştır.

Hindistan'da Politikada Gandhi ailesinin, film sektöründe ise Khan, Kapoor, Bachan aileleri söz sahibidirler.

Romanya'da Devlet Başkanı Tarain Băsescu'nun kızı Elena Băsescu hiçbir politik deneyimi olmamasına rağmen 2009 yılında Avrupa Parlamentosuna seçilmiştir.

İspanya'da 2001 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesinin başkanlığını yapan Juan Antonio Samaranch'ın kızı Maria Teresa Samaranch'yı 2005 yılından bugüne İspanya Kış Sporları Federasyonu'nun başkanlığına getirmiştir.

Sri Lanka'da Mahinda Rajapaksa, üç kardeşini önemli bakanlıklara atamıştır.

Suudi Arabistan gibi Monarşi olan ülkelerde devlet Kralındır. Kral ise devletin bakanlıklarına oğullarını ya da damatlarını atayabilir.

İngiltere'de Krallık hala mevcut. Bariz nepotizm göstergesi.

Amerika'da yapılan bir araştırma burjuvanın içindeki nepotizmi daha güzel gözler önüne seriyor: Lentz ve Laband 1989'da Amerika'da tıp fakültelerinde yaptıkları araştırmada nepotizmin varlığına erişmişlerdir. "Kayırmacılık, tıp fakültesi başvurularında, hepsinde değilse bile çoğunda, öğrencileri kabul etmek için benzer bir yöntem halini alabilir. Bu başvurularda, ebeveyni aynı tıp fakültesine gitmiş olan yani ailesi doktor olan çocukların kabul edilmeleri çok daha muhtemeldir" sonucuna ulaşmışlardır.

Bürokrasi de ise: Nepotizm, Amerika'da sendika üyeleri ve liderleri arasında yaygınlık kazanmıştır. Örneğin; "William Hutchesons otuz yedi yıldır Dülgerler Birliği yöneticisidir ve ortadan kaybolduktan sonra yerine oğlu James Hoffa geçmiştir". Birleşik Devletlerde, Alaska'nın eyalet başkanı olarak seçilen Senatör Frank Murkowski kızı Lisa Murkowski'yi eyalet temsilcisi olarak atamış ve nepotizmle suçlanmıştı.

Türkiye, nepotizm uygulamaları ve çeşitliği açısından cennet sayılabilecek bir ülkedir. Bugün Türkiye’de torpilsiz bir işinizin olamayacağı düşüncesi hâkimdir. Parlamento’da dayınız ya da Ankara’da enişteniz yoksa vah sizin halinize. Hayata yenik başlamanın psikolojisiyle hayal ve ideal peşinde koşmayı çocukken bırakıyoruz.

Türkiye’de yalnızca akrabalık bağlarına dayanan adam kayırma yoktur. Her çeşitten adam kayırma vardır. Particilik, cemaatçılık, hemşericilik, dıdı’sının dıdı’sı...

Eşe, dosta, akrabaya yardım edeyim derken bir topluma ancak bu kadar zarar verilebilir. Liyakatın ayaklar altına alındığı böylesi günlerde insanlar artık çalışma ile haklarını alamayacağını düşünüyor. Bugün iş aramaya çıkarken ilk önce torpil aranıyor.

Türkiye’de adam kayırma ve nepotizm dendiğinde herkesin aklında en az bir örnek vardır. Nasıl olmasın ki.. Mahalle düzeyine inecek kadar bir nepotizmden bahsediyoruz.

Bir ülkede aydın kesim de dediğimiz Akademik Camiaya bile bu nepotizm illeti girmişse o ülkede bilim namına ne beklenebilir? Bir ülkede doktora yapmak, birisinin kirvesi olmak kadar fayda vermiyorsa o ülkede bilim niye gelişsin? Akademik kadroları *"işe göre adam"* yerine *"adamına göre iş"* prensibiyle hareket ederek *"aile bilim kurulu"* oluşturacaklarını mı sanıyorlar? Bugün Türkiye'de torpil ile yerleştirilen akademik unvanlı binlerce kişinin intihal dosyaları boy gösteriyor. İki cümleyi bir araya getiremeyen adam neyin tezini savunacak?

Türkiye'de işler siyaset üzerinden yürür. Bunu bu ülkede yaşayan herkes bilir. Bugün herhangi bir kamu kurumuna gitseniz ve orada KPSS ile atanmamış, çalışan personele bakın. Bu personellerin ezici çoğunluğu torpille iş başına gelmişlerdir. Ya biri diğerinin teyze çocuğudur ya da amca çocuğu. Torpille iş başına gelenlerin genellikle bir siyasi parti (özellikle iktidar) eli ile işi kolaylaşmıştır. Bu kamu kurumların idare kısmında ise tabi ki liyakat o kadar da önemli değildir. İş kolay görülsün diye kendi oğlunu, kızını, gelinini, damadını üst mevkilerdeki pozisyonlara ataması yapılır.

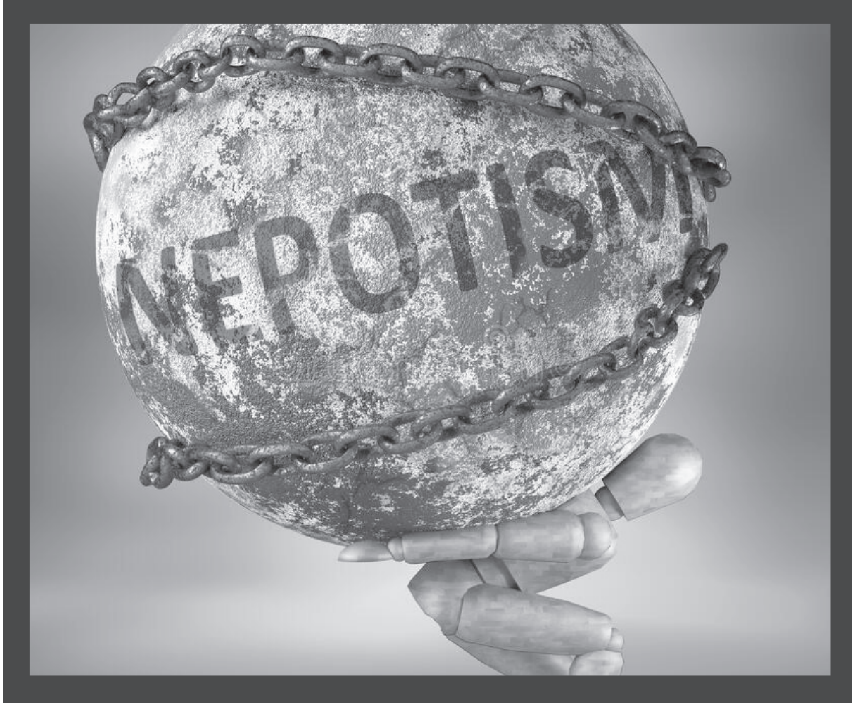
Bir akrabasının yüzünü güldürecek diye binlerce insanın ahını almanın hesabını nasıl verecekler.

Türkiye'nin doğusunda fabrika sayısının az olması ve istihdamın yetersizliğinden dolayı insanların hizmet sektöründe iş bulmak istemesinin garipsenecek bir yanı yok. Türkiye'nin her belediyesinde her parti kendi adamını işe alır. Liyakat yine yok. Bu davranış biçimi bir müddet sonra insanlar da oportünist bir eğilim yaratır.

Bugün bir polis memurunun bir vatandaşı durdurduktan sonra vatandaşın *"dayımı arattırmayın bana!"* diyebiliyorsa bu ülkede nepotizm artık magandalık kimliğine de sahip olmuştur. Bugün işlerini sırtarak *"bir telefona bakar"* diyecek küstahlıkla yapan insan türediye bunun müsebbibi kim?

Özel sektörde de durum aynıdır. Bu burjuva kesimi, ailesini layık olmadığı halde şirketlerinin önemli pozisyonlarına getirebilmektedir. İş ortaklıklarını da yine akrabalık bağlarını daha da güçlendirmek için yaparlar. İşinden ettikten sonra yerine gelen akrabasına öncekinden iki kat maaş verenler mi olmuyor? Akrabalık hatırı...

Birkaç araştırmaya göre: Ankara’da faaliyet gösteren kamu bankalarında çalışan 243 iş gören üzerinde anket yardımıyla veri toplanmıştır ve kamu bankalarındaki çalışanlar üzerinde kayırmacılığın olumsuz etki yarattığı ortaya çıkmıştır. Aslan ve Çınar, nepotizmi kurumsallaşmanın önündeki en önemli engellerden biri olarak görmüş ve iki arkadaşın tekstil sektöründe kurdukları Kipaş Grubundaki incelemelerini açıklamışlardır; Büte ve Tekarslan, Trabzon ilindeki aile şirketlerindeki 130 yönetici ve iş gören üzerinde anket yöntemi ile bilgi toplamışlardır ve araştırma sonucunda nepotizmin aile üyesi olmayan çalışanları olumsuz etkilediği görülmüştür. Asunakutlu ve Avcı, nepotizm algısı ve iş tatmini arasındaki ilişkiyi Muğla ilindeki aile işletmelerinde iki yıl ve daha uzun süredir aynı işletmede çalışan 123 personel üzerinde araştırmışlar ve aralarında negatif bir ilişki olduğunu incelemişlerdir. Karabulut, İstanbul’da tekstil sektöründe üretim yapan KOBİ ölçeğindeki aile şirketlerinin kurumsallaşma düzeylerinin yönetim fonksiyonlarını etkilediğini keşifsel araştırma modeliyle ve tesadüfi örnekleme yöntemiyle 96 işletme üzerinde incelemiştir.

Ercan Özçelik yazmış olduğu makalenin sonuç kısmını şu şekilde bitiriyor: Ülkemizde himayeciliğin ve nepotizmin iyice yerleştiğini ve kök saldıığını belirten temel söylemlerden birisi de *“Türkiye’de çok çalışan değil, dayısı olan kazanıyor”* ifadesinin halkın arasında %90 kabul görmesidir. Bu kabulün devamını sağlayan da siyasi sistemin işleyiş şeklidir. Temelde bu fikir olduğu için yapılan bütün atamalar ve görevlendirmeler ile yatırım ve teşvik gibi inisiyatifler şüphe ile karşılanmakta, her olayın sorgulanma ihtiyacının doğmasına yol açmaktadır. Siyasi partiler himayecilik ve nepotizmin kurumsal işleteni ve devamlılığını sağlayan asli unsurlarıdır.

2016 yılında The Economist dergisinin “Crony Capitalism Index” adıyla yayınladığı 22 ülkeyi kapsayan çalışmada Rusya-Malezya ve Filipinler ahbab-çavuş kapitalizminin ilk 3 sırasını paylaşıyordu. Türkiye bu araştırmada 8’nci sıradaydı. Kim bilir bu araştırma bugün yenilense Türkiye ilk üçe girerdi belki de.

⁴ Aynı yer

⁵ Yılmaz Süreyya, İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Konular, Efeakademi Yayınları, İstanbul 2020, s. 64

Peki, Nepotizm İslam'ın Neresinde?

İçinde olmadığı kesin. Yalnız minareyi çalan kılıfını hazırlar. İslam'ın Sıla-i Rahim vucubiyeti üzerinde bazı şüpheler olmaktadır. İslam dini, akrabaya, eşe, dosta yardım etmeyi ilk öncüllerden saymıştır. Rasulullah (sav), daveti ilk önce aile efradına daha sonra akraba çevresine yapmıştır. Ayetlerde ve Hadislerde geçen anne, baba ve akrabaya yardım etmek ibadet olarak sayılmıştır.

Yalnız...

Bir akrabama yardım edeyim derken bin kişinin hakkına girmeyi İslam haram kılmıştır. Herkesin ağızda dolanan bir laf: "Allah (cc), kul hakkı dışında her günahı affeder." Nepotizm kul hakkına girmek değil midir? Hele insanları yöneten idari birimler, bakanlıklar, kamu ve sosyal hizmetler birisinin akrabası diye başa getirilmişse ve yaptığı işin hakkını vermiyor- sa milyonlarca insanın vebalini kim ödeyecek? İslam'ın Adalet ilkesi bu şekilde işlemez. Kâfir de olsa adil davranacaksınız. Peygamberin (sav), Hz. Ömer'in (ra) ve Hz. Ali'nin (ra) adalet timsali olarak edebiyatını yapmaktan vazgeçelim. Adalet herkese lazım. Bozulmanın en büyük sebebi adaletin olmayışıdır. Nepotizm de adaletsizliğin başka bir adıdır.

Kur'an ayetlerinde geçen akrabaya iyilik meselesinde yalnızca akrabaların geçmediği de işin farklı bir boyutudur. Hani İsrailoğulları'ndan, "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin, anneye-babaya, yakınlara, yetimlere ve yoksullara iyilikle davranın, insanlara güzel söz söyleyin, namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin" diye misak almıştık. Sonra siz, pek azınız hariç, döndünüz ve (hala) yüz çeviriyorsunuz.

İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz (den ibaret) değildir. Asıl iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitap ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen onu yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlükleri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah'a karşı gelmekten sakınanların ta kendileridir.

Kur'an'ın akrabaya iyilik ilkesine sahip çıkanlar iş liyakat boyutuna geldiğinde neden yüz çeviriyorlar? İslam'da "İş Ehline Verilir" prensibi vardır. Liyakat İslam dininde farzdır. Akrabaya rağmen de farzdır. Çünkü insanların menfaati kişilerin menfaatinden önce gelir. İslam'ın ön gördüğü şey sosyal refahtır. Liyakat bozulduğu bir toplumda insanların hakkı yenmeye başlar ve adalet ilkesi dumura uğrar. Bu yüzden İslam'da liyakat farzdır.

⁶ Sarıboğa Merve, Nepotizmin Örgütsel Bağlılık ve İş Doyumuna Etkisi ve Otel Çalışanları Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Ocak 2017, s.22

⁷ Yılmaz Süreyya, İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Konular, Efeakademi Yayınları, İstanbul 2020, s. 74

⁸ Söylemez Ufuk, Nepotizm ve Klientalizm (18.09.2018), <https://www.aydinlik.com.tr/nepotizm-ve-klientalizm-ufuk-soylemez-kose-yazilari-evlul-2018>

⁹ Bakara 83

Allah size, mutlaka emanetleri (işleri) ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle davranmanızı emreder.

Çünkü onlar, gerek Allah'ın gerek Hz. Peygamber'in ve gerekse insanların kendilerine verdiği emanetleri en güzel şekilde koruyan verdikleri sözü en güzel biçimde yerine getiren dosdoğru müminlerdir.

Rasûlullah (sav) buyurdu ki: *"İş, ehli olmayan kişilere verilince kıyameti bekle, kıyametin kopması pek yakındır."*

Bugün bu liyakat sistemi askıya alınmış durumda. Bu durumun bedelini de mutsuzlukla ödüyoruz. Hakkı olmadığı halde binlerce, milyonlarca kişiyi idare eden makamlara getirilen liyakat sahibi olmayan kişiler, toplumda patolojik bir çözülme yaratmaktadır. Sonuç olarak da insanımız geleceğinden yana kaygı duyarak hayatını geçirmeye çalışıyor. Dışarıya bir çıkıp bakın kimin yüzü gülüyor. Sebebi biraz da bu liyakatsizliğe sebep veren Nepotizm değil mi?

İslam'ın bilinçlendirdiği birey ve uygulandığı toplumda liyakatin olması mecburidir. Hiçbir zaman keyfiyet arz etmemektedir. Allah (cc) bize liyakatin uygulandığı ve sosyal refahın geliştiği bir toplum nasip etsin. (Âmin)

¹⁰Bakara 177

¹¹Nisa 58

¹²Mearic 32

¹³Buhari , İlim 2

Bir Nükte

Köle mi Değil mi?

Hz. Ebu Bekir (r.a), bir kervan ile ticaret amacıyla Busra'ya doğru yola çıktı. Beraberinde Bedir Savaşı'na katılan sahabelerden olan Nuayman ve Süveybî b. Harmele de vardı.

Süveybî, kervanın azık işlerine bakıyordu. Bir gün Nuayman ondan yemek isteyince:

"Şimdi sırası değil. Ebu Bekir gelsin, sonra vereyim." dedi.

Bu cevaba sessiz kalan Nuayman, ona bir şaka yapmayı planladı ve başka bir kervan kabilesinin yanına gitti. Kervanda satılık develer bulunuyordu. Nuayman, kervana:

"Benim Arap soylu, genç ve güçlü bir kölem vardır. Satın almak ister misiniz?" diye sordu.

Kervandakiler:

"İsteriz." dediler.

Nuayman devam etti:

"Fakat çok çenelidir. Hatta size "Ben köle değilim" bile diyebilir. Bu sizin için sorun olacaksa şimdiden söyleyin de alışverişe girişmeyelim. Çünkü sonra bana karşı şımarıklığı artabilir."

Kervandakiler bu uyarıya rağmen yine de almaktan vazgeçemediler. Karşılığında on genç deve vererek satın aldılar.

Nuayman da develeri önüne katıp kervan ile beraber kendi kervanının yanına geldi. Süveybî'yi göstererek:

"İşte benim kölem budur." dedi.

Süveybî her ne kadar:

"Yalancıdır, ben köle değilim!" dediyse de ona inanmadılar ve:

"Senin böyle diyeceğini biz daha önceden biliyorduk." dediler ve Süveybî'nin boynuna bir ip takarak onu çeke çeke götürdüler.

Daha sonra Ebu Bekir (r.a) geldi. Ona durumu anlattılar. Ebu Bekir (r.a), kervandan birkaç kişi yanına alarak diğer kervanın yanına gitti. Durumu izah edip develeri verdi, Süveybî'yi aldı.

Daha sonra bu meseleyi Peygamber Efendimize (a.s) anlattılar. Peygamber Efendimiz (a.s) ile ashabı bu meseleyi bir yıl boyunca hatırlayıp güldüler.

HİSBE ÇOCUK

**Evet çocuklar, Peygamberimizin çocuk yaştaki arkadaşlarını tanımaya ne dersiniz?
Evet dediğinizi duyar gibiyiz, haydi o zaman başlayalım.
Hz. Ali (r.a)**

Peygamberimiz 'in amcası Ebu Talip'in oğlu ve damadıdır. Ayrıca dördüncü halifedir. Henüz çocuk sayılacak yaşlarda Müslüman olmuş; adeta Peygamberimiz 'in yanında, O'nun terbiyesinde büyümüştür. Hz. Ali aracılığı ile bizlere kadar ulaşan yüzlerce hadis vardır. Peygamberimiz 'in hediye ettiği "Zülfikar" isimli, ağız iki çatallı bir kılıcı vardır. Hz. Ali İslam kültüründe cesareti, Peygamberimiz'e duyduğu güven ve yakınlığı ile bilinir. Cennetle müjdelenen sahabelerdendir.

Sad bin Ebi Vakkas (r.a)

Sahabenin seçkinlerinden biri olup sağlığında Cennetle müjdelenen on kişi arasındadır. Peygamberimiz'e ilk inananlardandır. Oğlunun Müslüman olduğunu öğrenen annesi, buna çok üzülmüş ve O'nu İslam dininden döndürebilmek için çareler aramıştır. Hz. Sad bin Ebi Vakkas annesine çok düşkün olduğu halde inancından vazgeçmemiştir.

Zeyd bin Harise (r.a)

Sevgili Peygamberimiz 'in azatlı kölesidir. Yemen'de doğmuştur. Hz. Hatice, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ali'den sonra dördüncü, azat olmuş köleler içinde ise ilk iman edenlerdendir. Zeyd bin Harise, Peygamberimiz 'den gördüğü güzel muameleden dolayı O'nu anne babasından daha çok seviyor, Peygamberimiz 'in yanından hiç ayrılmak istemiyordu. Peygamberimiz, Zeyd'i Mekke'de Ümmü Eymen'le evlendirdi. Bu evlilikten Hazreti Usame doğdu. Kur'an'da, sahabeler içinden sadece Zeyd bin Harise'nin ismi geçmektedir. Bu, O'nun için büyük şeref olmuştur. Hz. Zeyd, hicretin sekizinci yılında Şam bölgesinde Mute Savaşında şehit olmuştur.

Enes bin Malik (r.a)

Peygamberimiz Medine'ye hicret ettiğinde tüm Medine halkı sevinç ve heyecan içindeydi. Tüm çocuklar telaşla etrafta koşturuyor, Peygamberimiz 'in gelişini haber vermek için can atıyorlardı.

Bunlar arasında 8 yaşında sevimli mi sevimli bir çocuk vardı, Hz.Enes.

Birinci Akabe Biatı'nda Müslüman olan Enes'in annesi, O'nu Peygamberimiz 'in hizmetine verdi. Hz. Enes'in Peygamberimiz'le birlikteliği vefat edene dek devam etti. Hz. Enes Peygamberimiz'i o kadar severdi ki, O'na hizmet etmekten büyük keyif duyardı. Peygamberimiz de bu sevimli yardımcısına daima dua ve ikramda bulunurdu. Hz. Enes, hizmetinde bulunduğu 10 yıl içerisinde, Peygamberimiz'in bir defacık olsun yaptığı bir iş için kendisine; "Bunu niçin böyle yaptın?" yapmadığı bir şey için de "Bunu niye böyle yapmadın?" demediğini rivayet eder. Hz. Enes, Peygamberimiz ile birlikte bütün savaşlarda bulundu. Bedir Harbi'ne katıldığında ise henüz 12 yaşındaydı.

Hz. Enes en çok hadis rivayet eden sahabelerden üçüncüsüdür.

CEVAPLARINI BULUP BULMACADA YERLERİNİ GÖRÜP İŞARETLEYİNİZ

PEYGAMBERLERİN MESLEKLERİNİ ÖĞRENİYORUM

- 1-İlk ziraat mühendisi ve çiftçidir.
- 2-Dokuma sanayinin ilk kurucusudur.
- 3-İğneyi icat eden, terzilerin ve konfeksiyonların piridir.
- 4-Marangozların, gemicilerin ve denizlerin piridir.
- 5-Bütün tüccarların piridir.
- 6-Sürülerle develer yetiştirir ve sütlerini satardı.
- 7-Kâbe'yi yeniden inşa etmiştir.
- 8-Tarihi ve seyyahların piridir.
- 9-Demiri işlemiş, zırh yapmış ve düzenli ordular kurmuştur.
- 10-Emir, hükümdardır ve bakır madenini ilk işleyen kişidir.
- 11-Ekmek pişirmiştir ve fırıncıların piridir.
- 12-Dokumacıdır ve iplikçilerin piridir.
- 13-Bahçevandır meyve ağaçlarını aşılamış, fidan yetiştirmiştir.
- 14-Avcı ve doktordur. Avcıların ve doktorların piridir.
- 15-Küçük yaşlarda çobanlık ileriki yaşlarda tüccarlık yapmıştır.

D	E	K	İ	R	A	H	U	I	K	A	M	U	H	A	M	M	E	D	S	A	V	T	U	K
A	S	E	K	U	R	O	L	A	S	E	R	N	M	U	K	L	İ	B	E	F	S	E	N	E
E	B	H	A	V	B	E	Y	U	K	L	C	E	T	U	I	O	L	Ş	İ	M	H	A	B	R
F	E	G	A	H	E	R	J	A	İ	L	Z	E	Y	H	U	K	L	O	N	İ	L	A	O	Y
R	E	H	U	İ	L	O	V	N	A	Z	E	R	Ş	İ	M	E	U	Y	L	O	P	İ	U	H
Z	A	S	E	S	U	N	A	S	H	İ	L	E	İ	M	R	E	D	U	D	A	S	O	N	K
A	D	E	B	A	N	U	K	A	Z	L	U	E	T	N	A	S	İ	Ş	A	F	E	R	U	Ş
E	R	A	S	K	L	İ	B	E	A	D	E	M	N	A	S	U	Y	A	V	E	R	İ	S	L
Z	D	E	V	B	N	T	Y	U	R	E	K	L	Ş	İ	M	Ö	Ç	A	U	S	A	N	E	A
E	R	A	S	F	E	H	İ	B	D	A	S	E	T	M	K	İ	Y	U	D	K	A	H	E	S
A	M	İ	L	K	U	V	E	S	A	Z	M	N	K	B	R	E	S	A	K	N	İ	L	K	Y
H	A	S	R	N	U	H	A	G	K	N	B	M	E	R	İ	L	Y	A	S	A	S	K	L	U
E	R	H	K	L	N	B	Z	M	E	T	U	L	İ	Ş	N	B	S	A	F	E	Y	U	L	İ
F	E	R	H	U	I	K	O	L	Ş	İ	C	V	B	S	E	İ	D	R	İ	S	A	Z	U	P
K	E	R	Z	Ü	L	K	İ	F	Ş	L	İ	Ö	Ç	M	N	V	E	R	S	A	Z	U	Y	E
Y	A	S	U	H	N	M	A	S	E	R	I	O	L	K	M	N	L	İ	Ş	A	S	Y	O	R
S	E	T	Y	I	O	S	A	L	İ	H	L	Ş	C	Z	B	N	E	R	H	K	L	İ	M	U
A	S	R	E	Y	U	V	B	N	I	K	L	O	Ş	İ	A	Z	E	R	B	N	Ö	İ	D	K
E	R	T	A	S	B	U	N	M	K	O	L	Ş	İ	O	P	Ğ	Ü	N	M	E	R	B	A	L
R	E	Z	U	M	U	S	A	K	L	A	S	N	E	R	M	U	B	U	K	L	A	R	E	U
S	E	T	U	Y	N	B	V	Z	C	E	R	U	Ü	Z	E	Y	R	A	M	E	L	A	K	M
D	S	R	T	U	K	Ş	İ	L	B	Z	E	R	V	B	A	S	M	E	T	K	İ	H	L	İ
S	E	R	Z	V	E	R	L	U	D	M	U	R	E	D	K	L	O	M	N	İ	Ş	İ	Ş	N
E	R	T	V	C	Z	S	E	R	Y	T	S	Ü	L	E	Y	M	A	N	A	U	İ	M	İ	M
S	E	R	T	Y	U	I	O	P	L	Ş	İ	S	A	D	E	F	R	B	V	N	M	N	C	Z

BİLMECELERİM

1-Mikropları öldürür hastaları güldürür?

.....

2-Benim adım beş hece kuzeyde görünürüm her
gece?

.....

3-Ne kanı var ne canı, beş tanedir parmağı?

.....

4-Ay varken uçar, gün varken kaçar.

.....

5-Karşıdan baktım hiç yok yanına vardım pek çok?

.....